Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Reis naar Engeland, 12 juli - 28 september 1821

https://hdl.handle.net/1874/234724

Van Utrecht ~~naar~~ tot Londen

5 dagen.

Engeland, 1821

UB UTR

Donderdag 12 julij 1821. 's morgens om zes
uren verliet ik Utrecht; – om half 1 kwam
ik te Rotterdam, waar ik dien avond en
den volgenden morgen besteedde om afscheid
te nemen
(van mijnen ouders en (verdere ~~naaste~~ betrekkingen,
~~die zich daar bevonden~~, ~~te nemen~~, en om
nog het een en ander voor mijne reis ge-
reed te maken.

Vrijdag 13. om 4 uren na den middag was
van Rotterdam
een boeijer ~~naar~~ . ~~Helvoetsluis~~ vertrokken.
Langs Delfshaven en Schiedam vaeren wij
de Maas af, passeerden ook Vlaardingen, en
kwamen ten half 9 aan Nieuwesluis, een ge-
hucht van Heenvliet, van waar men ons
met een wagen naar Helvoetsluis bragt;
het was 10 uren, toen wij hier aankwa-
men. De vaart op de rivier was
mooi, het weder was helder en zacht.
Van het eiland Voorn, dat wij door-
heb gezien
gereden zijn, ~~zag~~ ik niet veel; het ~~zag~~
kwam mij voor
~~er~~ ~~vruchtbaar~~ ~~uit~~: harde kleigrond (veel-
we-

land en veel vlas. Een straatweg loopt van den Briel naar Hellevoetsluis; (voor een klein gedeelte hebben wij daarover gereden.

Met twee Engelschen, die ook in den boeijer gemeert zijn, heb ik eenige kennis gemaakt; nu hebben wij samen thee gedronken.

Zaturd. 14 juli. – Hellevoetsluis is eene vesting; de vaart op Engeland geeft hier veel levendigheid en welvaart.

Om 10 ~~uren zijn wij~~ (met de paketboot) onder zeil gegaan, maar het ~~weder~~ was zoo stil, en toen er eenige wind kwam, (was) deze zoo ongunstig, dat wij weinig vorderden, en tegen één uur, in 't gezigt der haven, die wij verlaten hadden, een anker (moesten gaan) ~~gingen~~ leggen, om de eb af te wachten. Tegen ~~Om~~ drie uren werd ~~de~~ het anker (weder) geligt, en wij laveerden de breede mond der ~~onzer~~ rivier uit. Lang duurde het eer wij de vlakke stranden ~~kusten~~ van de eilanden Voorne en Flakkee uit het gezigt verloren. ~~Gelukkig~~ Het was een ~~was de dag~~ warme en aangename dag en de

Heerlyk was het de zon helder in den oceaan te zien ondergaan, en vervolgens de maan, die byna vol was, over ~~dee~~ onmetelyke watervlakte te zien schynen. Slechts nu en dan kwamen eenige wolken voorbij, drijvende en voor een korte poos het licht der maan bedekken. Ik bleef lang op het dek want ik konde my van dit verheven gezigt niet verzadigen

avond was zeer schoon. ~~Het was my een~~ 3

Heerlyk was het ~~genoegen~~ de zon helder in den onmetelyken oceaan te zien ondergaan, vervolgens

en ik konde my niet verzadigen van de ~~byna volle~~ maan, die byna vol was, over het water te zien schijnen; er waren wel eenige wolken maar die bedekten slechts nu en dan de maan, die doorgaans gansch onbeneveld bleef. Om half 1 ~~verliet~~ ging ik naar bed, in myne kooi ~~ik het dek~~ ~~en~~ sliep vry goed ~~in de~~ (den volgenden morgen) ~~kooi~~, tot dat ik eenige myner reisgenooten uit de kooijen boven en naast my zag opstaan.

Zondag 15e julij. Het weder was regenachtig geworden; de wind, die steeds noordwest bleef, was toegenomen, ~~en zag steeds noordwest~~, zoo dat de beweging van het vaartuig ~~spoedig~~ weldra op de meeste myner reisgenooten, en ook op my ~~uit~~ haaren onaangenamen invloed uitoeffende; ik ging al spoedig weder naar bed, maar nu en dan opstaande, maar ik teekens het gewone on-

Southwould is een klein visschersdorp, dat mij zeer zindelijk en vrolijk voorkwam. De menschen zagen er sterk en gezond uit.

Zij legden dezen weg af in ruim vijf kwartier, met post-chaisen. Dit zijn kleine koetsjes, waarin maar eene bank is, daar drie menschen op kunnen zitten. De koetsier staat veelal overeind, zoodat hij, in plaats van een bok of bankje om op te zitten, alleen een rond hout achter zich heeft, om tegen te leunen. Twee paarden zijn gewoonlijk voldoende om deze rijtuigen te trekken.

gemak onderwinden. Om één uur zag
men de kusten van Engeland, maar
de nevels verhinderde lang die te her-
kennen. Eindelijk bleek het, ~~nader te~~
~~nemen~~, dat wij ons bevonden tegenover
Southwould ruim 20 mylen noordelyker
dan Harwich. Eene boot kwam van
daar, toen en nam den kaptein en de ~~de~~
meeste passagiers over. Wij lieten ons
regt naar de kust varen, en ~~kwamen~~ bereikte
~~daar~~ die om drie uren. ~~aan~~; ~~Wij~~ ~~wandel~~
~~den~~ wandelden (wij nog drie of vier mylen) zuidwaards langs
het strand, dat hier ~~zeer~~ laag en vlak
is en kwamen toen te Southwold aan,
waar ons goed werd onderzocht en
onze passen werden afgevraagd, ~~om~~ de ze
zullen wij in Londen terug te ontvangen; dit alles
geschiedde beleefd, spoedig en zonder
×onkosten, het zij wettig ~~hetzij~~ of onwettig
(in eene goede herberg
Na) thee gedronken te hebben, zijn wij
allen ~~in postkoetsje~~ gereden naar Yox-
ford, 12 mylen. ~~van waar~~ Myne rei-

Tusschen Southwould en Yoxford was het land meest vlak, maar het welige koren, de fraaije hagen, en de hier en daar verspreide boomen, met de nette woningen der landlieden, gaven aan alles een vrolyk en aangenaam voorkomen. Hoewel Yoxford maar een klein dorpje is, heb ik er een zeer goede herberg gevonden, uitstekend zindelyk; men is zeer beleefd, heeft my goed avondeten met porterbier gegeven; myn bed is zoo groot dat er plaats voor drie zoude zyn, en de kamermeid (chambermaid) is my komen aanbieden, om het te warmen. Voor dit alles heb ik een halven kroon (30 stuivers hollandsch) betaald, behalven een schelling (12 stuivers) aan de chambermaid. Het zoude morgen by myn vertrek te vroeg zyn om af te rekenen. –

U.B. Utr.

genoten (zyn) dadelyk doorgereden ~~zyn~~ om
morgen vroeg in Londen te zyn; ~~maar~~
Ik heb verkozen hier te overnachten
~~en maar ik dacht morgen vroeg denk~~
~~te vertrekken~~ om den weg liever by
dag ~~dan by nacht~~ te passeren. —
Maandag 16 julij.
~~Dingsdag 17 julij. Gisteren ben ik~~ Om vyf uren (ben ik
(postkoets) ~~met de~~ (Stagecoach) van Yoxford afgereden, en
maandag, om half zes, was ik reeds in Londen.
Ik heb dus de twee graafschappen Suffolk en
~~voor een~~ groot gedeelte
Essex doorgereisd.

Van Southwold naar Yoxford was het land
meest vlak maar het welige koren en de af-
wisseling van geboomte, met de nette woningen
der landlieden, gaven aan alles een vrolyk
en aangenaam voorkomen. ~~Op den~~
~~weg naar Londen ben~~ Ik (ben) eene menigte kleine
steden en schone dorpen gepasseerd. Ipswich
en Colchester waren de voornaamste steden,
de eerste heeft 13670 ~~17000~~ de tweede 12544 ~~14000~~ inwoners;
(volgens de telling van 1811)
maar de dorpen zyn vele, zoo groot, zoo wel ge-
bouwd, dat men ze voor steden zoude aanzien.
Ik heb nergens poorten of eenige sluiting ge-
zien, en elke plaats is als het ware zonder
vaste grenzen, zoo dat steeds, naar de behoefte
der inwoners nieuwe huizen worden aange-
bouwd, en dikwijls de steden en dorpen aan

elkander sluiten. Ik konde my niet genoeg 6
verwonderen over de groote levendigheid, en
het voorkomen van welvaren en overvloed
dat hier overal heerschte. Men kan niet
stellig zeggen, dat de steden zoo mooi zyn.
Ipswich is dit vooral niet, de straten zyn
smal, de huizen onregelmatig, en zwart van
den damp der steenkolen; maar overal zyn
de huizen goed gebouwd, wel onderhouden;
in elke plaats zyn gehele reijen van win-
kels waar men, even als in groote steden,
alle soorten van waren ziet uitgestald,
zelfs die het minste behoren tot de behoef-
ten van het leven, zoo als pastytjes en suikerge-
bak, modewaren, horologies enz. het is als
of men hier in alle standen, en tot op de klein-
ste dorpen, altans langs den weg, de genoegens
en gemakken van het leven geniet die elders
~~van weelde en~~
alleen aan de bevoorregte standen ~~der sy-~~
~~ten~~ te beurt vallen. De menschen kwa-
men my ook voor gezond en sterk te zyn,
wel gevoed en wel gekleed; de boeren
zag ik meestal met helder witte hemds-
mouwen; de vrouwen met fyne strooha-
van denzelfden vorm
den, met doeken en japons ~~even~~ als de
lieden die
aanzienlyke ~~in~~ de steden dragen, alleen meer

Ik was verwonderd van geene eigenaardige kleding van de landlieden te zien; myne reisgenoten zeiden my, dat men die in de meeste graafschappen niet meer aantreft; algemeen is op het land de klederdragt der steden aangenomen, en zoo er eenig onderscheid is tusschen de kleding van den boer en den stedeling is het alleen dat de eerste eenige modes ten achter is, en dat zyne klederen niet [illegible] zoo fyn en zoo goed zyn.

uithoeken en
(kille kanten; nergens ~~nog ik menschen~~ met
blote voeten zoo als ik ze ~~nie~~ in andere landen
zoo menigvuldig heb ~~aan~~getroffen.) De rijtuigen,
die men op den weg ontmoet zijn allen
goed gemaakt, net geschilderd, met goe-
de paarden bespannen; alles rijdt om het
hardst. De tijd heeft voor elk een groote waar-
de. Men ziet overal grootere werkzaam-
heid, maar ook grootere welhebbendheid
dan ik nog ergens heb opgemerkt.

Dit is de eerste indruk, die de streek welke
ik nu van Engeland gezien heb, op mij heeft
gemaakt. Ik weet daarom niet of het el-
ders in dit land evenzoo is; ik twijfel ook
niet of er zal wel ~~veel~~ armoede zijn, in de
plaatsen die niet zoo ~~zoo~~ aan den weg liggen, wel-
ligt in dezelfde plaatsen, die ik ben doorgere-
den. maar het uitwendig voorkomen is ze-
ker zoo welvarend, zoo levendig ~~zoo levendig~~, zoo geluk-
kig, moet ik bijna zeggen, ~~dat ik er over ver-~~
~~baasd heb gestaan~~ als ik het mij nimmer
had voorgesteld.

Iets ~~dat~~ mij niet minder genoegen ge-
daan heeft, ~~was~~ is het schoone, heuvelachtige
land. Men heeft daardoor op vele plaat-
sen heerlijke gezigten, ~~zoo~~ ~~veel~~ eerst : wanneer
men in de laagte is, ~~op~~ ziet men een groot half

8 rond van ~~fraai~~ wel bebouwde, zeer afwisselende
hoogten, die wel niet zeer verheven zijn, maar
toch ~~[illegible]~~ genoeg zaam om zich regt fraai te
(en daarvan als men op die
vertoonen ~~en als daaruit~~ ~~van derzelfde~~ hoog-
zelve gekomen is, ~~ziet men~~ open)
ten ~~en~~ uitgestrekte valleyen, ~~maar men~~
waarin ~~met de~~
~~daar de~~ menigvuldige dorpen en huizen,
tusschen schoon veelijk koren,
~~met het schoone~~ geboomte en ~~het welbe~~
en weiland verspreid liggen. Er zijn
~~bouwde land, waar zich ziet liggen~~. Deze
verscheidenheid
gezigten ~~wisselen~~ aanhoudend af, en zijn des
te aangenamer, om dat men zich tusschen
beide midden in digt geboomte of in wae-
lige steden bevindt, en dan weder op eens
Zooper rondom zich heen kan zien. De mooi-
ste, maar gantsch niet de eenigste, van deze
vergezigten, waren tusschen Ipswich en Col-
chester. –

De weg is overal ~~volmaakt goed~~, zoo
goed, dat men dien volstrekt niet beter
zoude kunnen ~~hebben~~ wenschen. Hij is van ~~kaw~~ stee-
grus gemaakt, dat men hier en daar uit
den grond graaft, en dat met zorg overal
gelijk wordt gehouden; dit vormt een
volmaakt gladde vloer, waar de rijtuigen
over rollen, zonder eenig spoor te maken
Men plant geen boomen langs deze wegen

9 om dat hierdoor het opdragen van den regen zoude verhinderd worden.

Ik heb op dezen geheelen weg verscheide gezien, overal was het land met veel zorg bebouwd; veel koren, ook garst, haver, aardappelen, erwten, papavers en rapen (turnips). Hierendaar zag ik ook mooi, helder groen weiland, waar het vee in graasde. Ik merkte op dat men hier nog overal land ziet braakliggen, en ook dat meestal het ~~koren~~ koren geheel zuiver ~~nog~~ van alle onkruid was; dit had slechts weinig uitzonderingen. Hierendaar kon men zien dat ~~men~~ het koren op regen geraaid ~~had.~~ was.

Overal heeft men om het land hagen geplant, en daarvoor schijnt men bijzondere zorg te hebben, evenwel niet door ze te scheren en ~~daardoor~~ zoodoende stijf te maken, maar door ze wijd en naauwkeurig te planten en geen dode struiken er in te laten. Veel al zijn ze van (verscheide ~~veel~~ soorten van hout, en (door een geplen daaronder menigvuldige rozen, sommige ~~bestaan~~ ~~zijn~~ enkel ~~daarvan~~ ~~uit~~ rozestruiken ~~geplant~~. Deze wijs van het land af te scheiden is een groot sieraad. De rozen zijn niet alleen in de hagen, maar ook veel al (in de dorpen) voor de huizen en

U.B.
Utr.

10 ~~ze dorpen~~ geplaatst en zelfs heeft men ~~meestal~~
~~behalvende dat~~ byna voor elk huis een tuin met
~~vele andere~~ ~~fraaye~~ bloemen waarvoor men algemeen
veel smaak schynt te hebben. Vele dorpen,
waar de straat zeer breed is, en aan weers-
zyde nette huizen met een tuin vol bloe-
men daar voor, leveren een allerliefst ge-
zigt. Doorgaans vond ik dan een sieraad
te meer, dat men overal gezonde, mooye
kinderen zag spelen. De menschen zyn my
anders minder mooi dan sterk en wel
gemaakt voorgekomen; de vrouwen
hadden veelal iets mannelyks; ~~meestal~~ zy
waren zeer breed van schouders ~~en hadden~~
en hadden in het gaan een mannelyken
tred.

Eenige fraaye landhuizen zyn my voor-
bygereden, maar ik was verwonderd, dat
het getal ~~zoo~~ ~~klein~~ ~~was~~ niet grooter was.

Op een zeer verre afstand wordt men
het naderen der hoofdstad gewaar, de
levendigheid van rytuigen wordt verbazend
eene zeer breede straat voert tot in de
stad zoo dat ik reeds daar in was voor dat

U.B. Utr.

11 ik het regt mist. Deze aankomst is, zoo ik hoor, de minst fraaye; ik kan ook niet zeggen dat mij iets anders trof, dan het ontzachelijk gewoel, en de steenkole damp, die, hoewel het nu in den besten tijd ~~[illegible]~~ is, mij voorkwam, over alles min of meer een ligte zwart floers te werpen.

Een hackney coach bragt mij naar mijne bestemde woning waar ik vriendelijk en voorkomend ontvangen werd.

11 Ik ging nog dienzelfden avond naar Drurylane theater, waar gespeeld werd Rob Roy Macgregor. Het was een benefice van een acteur van Edenburg, genaamd Mackay; hij zelf speelde zeer goed voor Baily Nicol Jarvie, ook vond ik dat zeer goed voor Rob Roy speelde Mr Cooper, hoewel men mij zeide dat hij slechts een tweede acteur was. En waren in het stuk mooije trekken en de nationale schotsche spreekwyzen en gewoonten waren, naar het oordeel van deskundigen zeer goed nagevolgd. Het gebouw, de decoratien en de fraaije gasverlichting voldeden mij zeer.

Woensdag 18 julie. Gisteren ben ik reeds tydig begonnen door de groote Stad te lopen, want wandelen kan men niet zeggen van

12 afstanden zoo als men hier heeft. - Ik ging eerst naar den bankier in de City, vervolgens over de Blackfriarsbridge, van waar ik de Ironbridge en de Waterloobridge zien konde; nu ging ik door eene menigte straten aan de regter zyde van de Theems; sommigen waren geheel nieuw aangelegd en de huizen aan beide kanten nog onvolbouwd; ik ging onder door de gewelven der Waterloobridge, welke men om de laagte van den oever der rivier aan die zyde, een groot eind ver over gemetzel de bogen heeft doen voortlopen, zoodanig dat men op deze verlenging der brug veel hooger is dan de huizen in de nevenstraten, en zelfs reeds eens huis gebouwd is boven de ander. Over de Westminsterbridge ging ik weder (naar) de andere zyde der rivier en verder naar White Hall waar de gezant der Nederlanden woont. Van daar komende ben ik in de nabyheid van Westminster Abbey en Westminster Hall de toebereidsels wezen zien die daar gemaakt werden om de plegtigheid der kroning te zien. voor alle de huizen zyn stellaadjen met verscheiden verdiepingen opgerigt, om de aanschouwers te plaatsen, boven dien is er een groot houte gebouw of pavilsoen midden op het plein gebouwd, wat opgaan.

B de banken, waar eene groote menigte men-
schen zullen kunnen zitten; al die toestel
is nu versierd met kleden, gekleurd papier
enz. Deze plaatsen worden voor onder-
scheiden prijzen verhuurd, naar mate men
meer of minder goed zien kan, twee ginies
is het minst en er zijn er van zes of acht
ginies; toch zal men hier enkel zien den
trein voorbij gaan als die uit de abbey naar
de Hall gaat. In de Abbey zelf ben ik ook ge-
weest maar ik heb er niet veel byzonders
gezien; opgaande banken zijn door het gehele
gebouw gemaakt en overal zijn rode en an-
dere kleden gespannen. Voor den trein is een
overdekte weg van de Abbey naar de Hall
gemaakt. In de Hall konde ik niet komen.
De menigte van het volk dat hier overal rond
liep was zeer groot.

Door het gebouw der Horse Gards ben ik ver-
volgens naar Sint James park gegaan, maar
veel gewandeld werd; en nu was de tyd voor
het eten byna om; - ik ging dus door the
Strand en eene menigte andere straten, met
zonder eenige vermoeidheid naar huis.
's avonds ben ik met den heer Brakman en Mr.
Birch eerst geweest in het Lyceum theatre of En-
glish opera house, waar wij twee aardige kleine

stukken zagen geven. Is he jealous en Love's Dream in beiden speelde zeer goed Miss Kelly. – Vervolgens zyn wy nog gegaan naar Covent Garden theatre om het nastuk te zien. Dit was een zeer geestig en grappig stuk, genaamd X.Y.Z. waarin uitstekend goed voor de niais speelde Mr Liston. Het geheel beviel my zeer wel, en in beide deze theaters werd myne verwachting overtroffen.

Dezen morgen heb ik eenige der brieven, die ik medegebragt heb, wezen overhandigen. Eerst ben ik gegaan naar Cn Kater, deze woont aan het westelyk uiteinde der stad op de Union place by Regent's park. Hier zag ik de groote ondernemingen om de stad aan dien kant uit te breiden en geheele nieuwe straten aan te leggen. Op kaarten van Londen die maar weinig jaren oud zyn ontbreken geheele wyken die nu reeds volbouwd en bewoond zyn. – Van hier ging ik nu door verscheiden der schoonste en aanzienlykste straten der stad zoo als Oxfordstreet, New Bond Street, Piccadilly, weder naar White-Hall, en vervolgens naar de City, waar ik in Lloids koffyhuis den heer Rivaz vond, den vader van myn reisgenoot in Zwitserland, dien ik er eigentlyk ging zoeken; ik zal nog wel eens nader en naauwkeuriger deze groote inrigting kunnen leeren kennen en er dan wat van opteekenen. Vervolgens ben ik geweest in Guildhall waar ik eene zitting van de Court of Com-

Voor den gedaagde pleitede de Sergeant at Law Vaughan – Zie de Times van 19 juli.

U.B. Utr.

15 man plaats bywoonde. Ik hoorde alleen een gedeelte van het plydooi voor den gedaagde en het resumé van den president Chief Justice; hieruit konde ik toch de zaak vry wel leeren kennen. Het was een eisch tot schadevergoeding voor het breken van trouwbelofte die en jong man, zoo ik meen een winkelier, gegeven had aan een meisje, die hy wist dat de maitres' van een ander was. – Het plydooi wat ik hoorde was naar mij voorkwam triviaal en weinig ter zake doende, de verdediger sprak veel over de schoonheid van het meisje waardoor zy makkelyk een ander man zoude kunnen bekomen; hy zeide dat de schade van te vergeefs bruidskladeren gemaakt te hebben niet groot zoude zyn; want dat die opschik goed zoude te pas komen by gelegenheid der kroning van morgen enz: het scheen ook zeer zyne bedoeling te zyn de hoorders nu en dan te doen lagchen. – De president merkte in zyn resumé aan de jury zeer wel op dat dit alles niets ter zake deed, en hy wees duidelyk aan welke de punten waren die de jury moest beslissen; maar ik verwonderde my eenigzins, dat hy by elk dezer punten zyn eigen gevoelen en de gronden waarop het steunde openlegde; – de jury moest ook de hoegrootheid der schadevergoeding bepalen. Toen ik heen ging waren zy het nog niet eens. Ik heb naderhand vernomen dat er 30 pond schadevergoeding was toegewezen.

U.B. Utr.

Ik heb de voornaamste nieuwspapieren, welke over de kroning handelen verzameld, en zal die als bylaag van myn dagboek bewaren. Ik zal er ook byvoegen twee penningen welke by die gelegenheid, voor een stuiver het stuk langs de straten verkocht zyn.

Al deze wandelingen door de stad zyn zoo ver, en het is voor den vreemdeling byzonder zoo moeijelyk om zich aanhoudend door de menigte van menschen heen te worstelen, dat ik telkens vermoeid naar huis keerde wanneer de etenstyd, half vyf, aankwam. - Dezen avond heb ik nog met den heer Braakensa en een vriend van hem eene wandeling gedaan naar de omstreken van het tooneel der plegtigheid van morgen; wy hebben ook nog onderzocht naar plaatsen om de processie te zien, maar men wilde er ons geen goede voor minder dan twee guineas geven; hierby kwam dat men er voor zes uren in den morgen zyn moest; dit kwam den Heer B. en my niet zeer verkieslyk voor. Het is zonderling om te zien hoe elk huis in een theater veranderd is waar men aanhoudend bezig beschikkingen over plaatsen te maken. - In den omtrek van Westminster Abbey en Westminster-Hall gelykt het steeds naar een zeer levendige kermis.

Donderdag 19 juli. De dag der kroning. De vermoeidheid van gisteren en het weinige vooruitzigt om veel te kunnen zien maakte dat ik eerst laat ben opgestaan. Ik had ook wel ler tyd want het gezelschap was van oordeel dat wy ons niet voor elf uren behoefden op weg te begeven. Ik reed toen met den heer Br. en Mrs Birch naar Parlementstreet, zoo naby naar de plaats van Westminster toe als dit geoorloofd

U.B.
UTR.

17 mai. Hier vonden wy het gedrang en de menigte
veel minder groot dan wy gedacht hadden; en
zelfs veel plaatsen in de lager langs de huizen on-
bezet. Het gelukte den Heer Br. na veel moeite
om, tegen een halve guinea de plaats, nog zeer
goede gelegenheid te vinden om de processie te
zien, wanneer die uit de Abbey naar de Hall
zoude gaan. Wy hadden byzonder goede plaat-
zen, even zoo als men eenige dagen vroeger
voor vyf guineas verhuurd had. —

De zon was brandend heet; maar anders
was het niet onbelangryk öf vervelend om
van hier de plaats voor Westminster abbey en
de aangelegen straten te overzien. Om tien
uren was de processie uit de Hall naar de Ab-
bey gegaan, en nu moesten wy wachten tot de
plegtigheid daar was afgelopen, om dan de pro-
cessie weder uit de Abbey naar de Hall te zien
gaan; wy mogten ons verheugen van niet vroeg
in den morgen gegaan te zyn, dewyl wy dan,
met veel meer voor de plaatsen betaald te
hebben, toch alleen nog eens hetzelfde zouden
hebben kunnen zien; en wy (konden) aan het bleek en
slaperig uitzigt van vele aanschouwers die
rondom ons zaten, aan de hangende haren
en het verkreukte toilet der vrouwen bemer-
ken, hoe zeer zy vermoeid waren van daar

U.B.
Utr.

sedert den zeer vroegen morgen geweest te zyn. Om twee uren zagen wy boven de huizen uitkomen de luchtbal, die men, zoo ik meen in Greenpark had laten opgaan; hy rees zeer statig zeer statig in de lucht en raakte spoedig uit het gezigt. Nu groeide de menigte meer en meer aan: het werd moeijelyk den aandrang daarvan tegen te houden. De plaats was gedeeltelyk met militairen te voet en gedeeltelyk met kavallerie afgezet, van binnen stonden een aantal constables die elk een die tusschende soldaten doorkwam terugbragten. Langs den weg dien de trein volgde was aan weerszyde een rei van infanterie; alles saam scheen my toe dat, voor eene zoo groote plegtigheid het aantal militairen niet groot was; maar overigens vond ik niet dat de wyze waarop zy het volk afkeerde veel anders was dan in Frankryk of elders. De menigte kwam my ook niet voor zeer onstuimig te zyn; nu en dan was er wel eens een die vooruitdrong en schreeuwde, "the queen for ever I dare say" maar dit had geen verder gevolg.

De plaatsen voor zittende aanschouwers waren ver af van vol te zyn. Dit was, zoo men

Ik zal myn ticket bewaren omdat het tot een voorbeeld kan strekken hoe men hier alles net en kostbaar maakt. Voor elk huis waren byzondere kaartjes of tickets gegraveerd, en voor de hoogere en lagere verdiepingen had men ze met onderscheiden kleuren gedrukt.

19

my zeide veel het gevolg van speculatiën der ondernemers van die stellaadjes. Er waren alles saam nagenoeg voor honderd duizend menschen zitplaatsen; deze hadden zy op vier zes en meer guineas het stuk gesteld; en zoo veel had men er niet voor willen besteden, dus waren vele menschen afgeschrikt, en toen men eindelyk den laatsten dag de prys lager had gesteld was er geen tyd meer om dit bekend te doen worden. By eene plegtigheid als deze stond het net maar gekele banken ledig te zien staan; en men dacht er natuurlyk voor dat als de Koning meer bemind was geweest, de geestdrift om dit feest by te wonen grooter en de opoffering die men er voor zoude hebben willen doen naar evenredigheid zouden geweest zyn. Om vier uren kwam de processie uit de abdy. Ik zal die hier niet beschryven omdat dit naauwkeurig zal geschieden in de nieuwspapieren waarvan ik er een hoop te bewaren. Het was een zonderling gezigt al die menschen in zulke vreemde en kostbare kleedingen te zien, het deed denken aan oude tyden, toen zeker het volk meer aan die pracht vertoning hechtede dan tegenwoordig. Op my

kan ik niet zeggen dat al die schitterende man-
tels, die groote paruiken, die gouden borduur-
sels en al die tooi veel meer indruk maakten
dan een gewoon schouwspel. –

De koning zag bleek, hy had al het uiter-
lyk van vermoeidheid; overigen zag hy zyn
volk zeer vriendelyk aan. De menigte
nam vry algemeen de hoeden af en klapte
in de handen; maar vele schreeuwden "where is
the Queen; – where is the Queen; – floten (hiss)
en maakten een akelig geluid van afkeuring
(Vrouwen en kinderen zelfs namen
in deze teekenen van goed- of afkeuring hartig
deel, vooral in de laatsten; – ik hoorde een
aantal dames die naby ons in de loges zaten
schreeuwen "the Queen" en kinderen evenzeer.
De onderscheiden personen in de processie wer-
den ook verschillend met handengeklap of
geschreeuw van verachting begroet; byzon-
der schreeuwde men in myne nabyheid zeer tegen
Lord Castelreagh. –

Toen alles was afgelopen hebben wy aan de
Westminsterbridge een boot genomen om de
Theems af te varen. Het was niet zonder moei-
te dat wy met de boot klaar kwamen, want
er ontstond eens gerecht tusschen onderschei-

schipper die meenden aanspraak te hebben om ons te varen. Toen wij eens aan t varen waren vonden wij die koelte, en ook de ruimte niet weinig aangenaam na zoo veel hitte en gedrang. Ik zag voor het eerst de stad van de rivier en dit is een zeer fraai gezigt. Wij voeren onder de Waterloobridge die men niet genoeg bewonderen kan. –

Ik merkte in het naar huis gaan in kleine straten die na de rivier gaan, verscheiden arme vrouwen op die naauwlijks kleederen hadden en die toch om hare gehechtheid aan de Koningin te kennen te geven witte strikken dragen; een van haar zeide tegen eene andere dat zij niet was gaan zien naar de kroning, omdat het de Koning was die men gekroond had, als het de Koningin had geweest, zeide zij, dan zou ze wel gegaan zijn.

Na t eten hebben wij een zeer aangename vaart gedaan, van de Blackfriars bridge naar Cumberlands Gardens naby Vauxhall. – In het terug varen zagen wij zeer mooi de vuurpylen (Rackets) die men hier en daar uit boten in de rivier en ook elders liet opgaan, en die welligt ver

92 geens zulk eene goede uitwerking deden dan op de rivier.

S'avonds laat hebben wy nog eene groote wandeling gedaan door de voornaamste straten der stad om de verlichting te zien. Die viel my zeer tegen. Eenige openbare gebouwen waren tamelyk fraai verlicht maar de meeste huizen der partikulieren waren of in 't geheel niet of zeer sober verlicht. Nergens zag ik iets regt mooi; overal zag men G. R. of G IV R of God save the king en geene andere opschriften. Er waren geene koetsen meer te bekomen om naar Hyde Park te ryden, waar vuurwerken werden afgestoken.

De straten waren dringend vol menschen, maar die enkeld wandelde zonder byzondere teekenen van vrolykheid te geven. Ik vond dat dit weinig van een feest had; men hoorde geen gezang of gejuig; nu en dan riepen eenige stemmen the queen en weder anderen the king. – Eene Engelsche geestigheid hoorde ik van een half beschonken man, die langs een huis gaande, waar de lampen reeds

U.B.
Utr.

begonnen uit te gaan, uitriep, Who hast stole,
the oil? –

Zoo ik hoor is Londen veel mooijer verlicht geweest de dag toen men voor heelijst heeft gehouden dat de schuld der koningin niet bewezen was; – maar haar aanhang is sedert zeer afgenomen; die van den koning is echter niet zeer vermeerderd; het schynt dat men hem vry algemeen minacht.

Vrydag 20 julie. – Mrs Burch wist gelegenheid om de klederen, die de koning gisteren aangehad heeft, te zien; wy zyn dezen morgen tydig derwaards gegaan, zy lagen by den kledermaker van Zyne Majesteit. Het was een mantel van donker rood fluweel met goud geborduurd en met wit hermelyn gevoerd; verschrikkelyk zwaar en warm; verder een vest enz. alles eveneens geborduurd. Op den mantel waren rozen, distels en klaverbladen als voorstellende de drie koningryken, geborduurd; en rondom zeer mooye bloemen. Zoo ik hoorde had de koning alle die verscheidels, tot in

de kleinste byzonderheden zelf zoo voorgeschreven en beschikt; want zyne kleding maakt eene zeer voorname bezigheid voor hem uit. Hy heeft hierin, zoo men algemeen toestemt, het meeste smaak van alle Engelschen, an exquisite taste. Ellendige lof voor een vorst! Men noemt hem ook om deze reden „a dandy of sixty".

Ik ben dezen morgen mynen landgenoot den heer Prof. Breda wezen opzoeken. Wy zyn saam naar het British Museum geweest, waar wy eenige uren hebben rondgezien; voor my alleen om er een algemeen oppervlakkig denkbeeld van te krygen.

Om 7 uren zyn wy saam wezen eten by den heer C. Pole. Er waren buiten ons maar twee heeren behalven de familie, de een een Hollander, die byna altyd op reis is, genaamd Rietemeyer. Het middagmaal met het koffy en thee drinken duurde tot half een; – Wy reden in 't naar huisgaan weg over Portlandplace

U.B. Utr.

en 'naar eenige gebouwen van vreemde Minister en anderen verlichte waren. Dit was toch ook niet byzonder fraai.

Zaturdag 21 julij. Het grootste deel van den morgen heb ik doorgebragt met het rondbrengen van brieven.
Ik heb nog weinig menschen aangetroffen waar aan ik geadresseerd was. De Ambassadeur was dezen morgen thuis, hy ontving my uitnemend beleefd.

Myne menigvuldige gangen door de stad doen my het inwendige meer en meer kennen, de loop der straten, de squares of pleinen, de markten, alles is my nu minder vreemd, en ik begin dus langzamerhand meer in de byzonderheden op te merken. De kleur der huizen is my nu ook niet meer zoo ongewoon zwart, en het is als of ik eenigzins gewoon word om door den koledamp heen te zien.
De eerste vermoeyende bedwelming die men by de aankomst in zulk eene ontzachelyke stad heeft gaat nu langzamerhand over en ik voel my meer en meer op mijn gemak om rond te zien. De Tyd is evenwel zoodanig verdeeld en de voorwerpen die mijne aandacht trekken zoo groot in getal, dat

U.B. Utr.

het onmogelyk is dit naauwkeurig te be-
schryven. De poging om naauwkeurig
en uitgebreid aanteekening van alles
te maken; zoude my noodzakelyk bin-
nen kort ver ten achteren doen raken
met myn dagboek. Ik kan ook om-
trent veel dingen die ik zie my verla-
ten op de beschryving in de Picture
of London of in andere werken in myn
bezit; daarom wil ik liever maar al-
leen opschryven wat ik dagelyks zie
ten einde er de herinnering voor my
van te bewaren; en als ik lust en tyd
heb naderhand deze aanteekeningen
meer te kunnen uitbrieden; myne
eigene opmerkingen kan ik dan nog
vereenigen in bylagen op dit mynen reis-
boek.

Voor t eten ben ik met den sleutel
van Mr Birch in den tuin van het
square van Lincoln's Innsfields gaan
wandelen. Deze tuin is een der mooiste
van dien aart in Londen. Dezelver ge-

U.B. Utr.

tal is zeer groot; zy behooren aan de huizen die rondom het Square staan, welke daarom ook meer waard zyn. Het is daarom als gunst van een dezer inwoners, dat ~~de~~ ~~the~~ Mrs Birch, die in Great queenstreet woont, er een sleutel van heeft.

's avonds ben ik met den Heer en Mevr: Breda in de Italiaansche opera geweest. Hier mag men niet dan gekleed komen: heeren met laarzen of dames met hoeden worden afgewezen. De plaatsen in den Bak kosten een halven guinea.

Men gaf Le Nozze di Figaro en naderhand een ballet, la jeunesse d'Alcide. Voor Figaro speelde Angrisani die zeer geapplaudisseerd werd; voor de Contessa, Ronzi de Begnis, voor Susanna Camporese en voor Cherubino Mad: Vestris, die anders op Drurylane theatre speelt. Verscheide mooye plaatsen werden tweemaal gezongen op het verlangen van 't publiek. –

Daar al de grooten en ryken nog in London waren was de zaal volmaakt vol; de vyf negen loges boven elkander vertoonden zoo veel reyen fraai geklede vrouwen

De verlichting was zeer goed. Na het stuk werd „God save the King" in choren gezongen; nu stonden alle menschen op en er werd met geestdrift geapplaudisseerd; het publiek bestond hier uit gansch anders gezinde menschen dan in de meeste andere theatres: een enkel man die het waagde te fluiten, werd genoodzaakt de zaal te verlaten. - Toen alle de vrouwen overeind stonden en met geestdrift schenen deel te nemen aan het volkslied, was dit een van de mooiste vertooningen in dat soort die ik immer gezien heb; zelden zal men een zoo talrijke en uitgezochte schaar van vrouwen zoo fraai ten toon gesteld zien.

Zondag 22 Juli. Dezen morgen ben ik tijdig naar Regents-park gegaan, met oogmerk om in de nieuwe kerk van Mary-le-bone te hooren prediken. Ik ben, daar het nog vroeg was, voortgewandeld in de richting van Tottenham Court, verder op tot aan het eind van de straten die nieuw aangebouwd zyn. In 't voorby,

29

gaan heb ik de fraaye St James Chapel gezien, die zeer net en geschikt ingerigt is. Ik heb my verwonderd over de uitgestrektheid der nieuw aangelegde straten; als men zoo voortwandelt is het merkelyk als of Londen nergens eindigt; ook zyn er geen poorten of afscheidingen, die de grenzen der stad aanduiden. –

In Mary-le-bone church preekte niet de bisschop maar een lager geestelyke, het onderwerp was de waarneming van den Sabbat; – de preek was maar middelmatig: het gehoor was talryk en aandachtig. De kerk is bewonderingen net, zeer geschikt voor het houden van redevoeringen er zyn twee predikstoelen, zonder kap of verhemelte er boven, en niet aan het uiteinde der kerk, maar naby het midden. De hoogere predikstoel werd door den spreker de lagere door den bisschop bezet. De dienst is namelyk hier episcopaal. Een doorschynend schildery, ver,

30

belldende, zoo ik meen, de opstanding, is aan het eind van de kerk tegenover de koor-ders geplaatst; het beviel my slecht.

Wy hebben vroeg gegeten, en daarna ben ik met den heer Braaksma gewandeld naar Piccadilly, Hyde park en Kensington Gardens; maar wy groote levendigheid van wandelaars vonden. Vele fraaije rytuigen maken een soort van Corso in Hyde-park; maar het zoude nog beter voldoen indien de rytuigen open waren, en men dan de vrouwen en hare kleding duidelyker zien konde: nu waren zy allen in koetsen gezeten. Het is eene zonderlinge gewoonte dat men hier den koetsier eene styf gekrulde pruik en een gelykhoekige, driekanten hoed laat dragen; dit is regt „fashionable" – sommige dezer koetsiers waren in het zwart en dan geleken ze volkomen naar Hollandsche predikanten. – Achter op staan gewoonlyk twee knechts (footmen) met gepoeierd haar, en zy hebben veelal groote stokken in de hand.

In Kensington Gardens wordt alleen te voet gegaan; het is hier byzonder lief.

31 Wy hebben voor eene regenbui wezen schuilen in een Tee garden, waar wy Nigues gebruikt hebben: zoo naemt men wyn met water suiker en Citroen.

U.B. Utr.

1

Engeland 1821

Vrydag 3 augustus. 'smorgens om half zeven met de Stagecoach van Londen naar Bath vertrokken. By 't afryden kwamen verscheiden mannen met pakken nieuwspapieren, om die aan de reizigers te verkopen. Dit scheen de gewoonte te zyn; en ieder zocht zich het geliefkoosde blad, uit, om dit onderweg te lezen. My dacht dit was regt Engelsch.

Het is my niet mogelyk aanteekening te houden van al de byzonderheden van den weg, dien wy zoo vlug passeerden. Ik was steeds verwonderd over de menigvuldigheid van welvarende plaatsen, die byna aan elkander sluiten; en over het vrolyk en afwisselend aanzigt van het land, dat boven myne verwachting schilderachtig was.

Wy ontbeten te Salthill. De herberg was geheel met bloemen versierd, en tegenover dezelve was een zeer fraaije tuin, men zoude byna verlangd hebben hier te blyven, zoo lief was de gelegenheid. –

U.B. Utr.

50 f.

Naby Slough zagen wy aan onze linker-
hand het vorstelyk slot Windsor. –

Te Maidenhead reden wy over de Theems.
Het gezigt op de brug was zeer mooi. –

Verder zagen wy vele landhuizen van „Gent-
lemen", meestal net en met smaak gebouwd,
en lief gelegen. Het land scheen ongemeen
vruchtbaar te zyn. Een myner reisgenoten
bleek ons te zyn een van de Gentlemen, die
hier landgoederen bezat; hy wees ons
zyne korenvelden; zyn naam was W. Stone.
Hy woonde te Reading. Niet ver van
deze plaats verliet hy ons en stapte by
een „farmer" van kere af. Hier onthaalde
hy al zyne reisgenoten op uitmuntende
ale. Het speet ons allen, dat wy hem
verloren, want hy kende de streek vol-
komen, en wilde gaarne alles aanwyzen.
Zoo hy ons zeide was het land naby Rea-
ding zeer duur. Een stuk weiland van
omtrent 20 acres was zes honderd pond
waard.

Wy hebben gegeten te Newbury. –

Kort voor Marlboro gaat de weg door het park van den hertog van Alesbury, genaamd „Marlboro-forest". Het geboomte en het gras zyn heerlyk, en op verscheiden punten was een uitgestrekt gezigt. Wy zagen een groote menigte herten. By 't uitrijden van Marlboro zagen wy eene allerliefste herberg, midden in een mooije tuin met overvloed van bloemen, hooge boomen, grasperken, en op een fraai punt voor het uitzigt. Men zoude hier willen vertoeven om zich te verlustigen. —

Niet ver van laatstgenaamde plaats zagen wy een aantal grafheuvels, zeer regelmatig rond, en sommige zoo hoog, dat ze naar natuurlyke kleine heuvelen geleken.

Byna alle dorpen zien er goed en welvarend uit; toch kwam het my voor, dat, by de meerdere verwydering van Londen, de dorpen minder aanzienlyk werden; het armste wat ik zag was Calne x. De huizen op het land zyn niet, zoo als elders, allen byna gelyk, maar zy zyn van allerhande vorm en inrichting. Het is

x en dit zoude evenwel in de meeste andere landen voor een fraai en welvarend dorp gehouden worden.

Langs desen geheelen weg zag ik
~~Men ziet~~ byna geen boerenhuis dat niet met rozen, kamperfolie, witte lelien en dikwyls met vele andere bloemen versierd is. Dit dunkt my is een blyk van een vry hooge trap van welvaren, en ook eenigzins van beschaving; want, waar de landman om brood moet zwoegen, kan hy niet; en waar hy zeer grof en onbeschaafd is, verlangt hy niet, zorg en moeite te besteden, om bloemen voor zyne woning te kweeken.

als of men hierin geene navolging en gewoonte tot rigtsnoer neemt, maar by elk huis, dat men bouwt, overlegt, hoe de beste form en inrigting daarvan zyn zal. Zoo dit waar is, geeft het een gunstig denkbeeld van de verlichting; want zeker is deze meer gevorderd by een volk, waar ieder naar eigen inzigten handelt, dan by een volk, waar men algemeen maar de gewoonte volgt.

Ik heb nog geen byzondere boerekleederdragt gevonden, dan alleen witte kielen by de mans, en zwarte hoeden by de vrouwen, maar beiden zyn niet algemeen.

Op veel plaatsen heb ik steenen zien uitgraven, die men kleinstampt om de wegen te onderhouden. Heide heb ik niet gezien; maar veel schapen in goede weide: ook veel grasland, het geen men bezig was te maayen. Verder veel tarwe, haver, klaver, - nog steeds hier en daar braakland; maar ook veel rapen (turnips) die ik meen dat gezaaid worden op land, dat men anders laat braak leggen.

Langs het grootste gedeelte van den weg zagen wy nog de fraaye groene hagen, tot

afscheiding der eigendommen. Naby Bath wer-
den dezelve na en dan afgewisseld met lage
muren van ongelyke steenen, die men hier
uit de steengroeven haalt; - dit staat niet
zoo mooi. -

De gezigten zyn op vele punten zeer
mooi; en zy worden dit meer en meer al-
men Bath nadert. Het land wordt daar
heuvelachtig, en, by 't vallen van den a-
vond, hadden wy nu en dan eene heerly-
ke verlichting in uitgestrekte valleyen, die
wy overzagen. Het was een lust om
deze aanhoudende afwisseling van
voorwerpen te aanschouwen.

De weg is onverbeterlyk; de wagen ging
verwonderlyk snel; - eens zagen wy op
het horologie dat hy vier mylen in twin-
tig minuten aflegde.

Voor zeven uren kwamen wy te Bath,
en hadden dus 103 mylen in weinig meer dan twaalf
uren afgelegd.

Ik had juist nog even tyd, om deze zonderlinge
stad te doorwandelen: de „Guide of Bath", die ik my
dadelyk aanschafte, wees my den weg. Van de bene-
denstad valt weinig te zeggen; die is na genoeg

gelyk de anderen steden, er schaen ook nog al vertier te zyn; maar op veel huizen toch stond, "Void" (ledig) — De weelde der ryke familien heeft hier meer en meer prachtige straten en huizen doen bouwen op de helling en vervolgens op den top van den heuvel, aan welks voet de oude stad gelegen is. The Circus, the Royal Crescent, St James Square en eindelyk Sommersetplace en Landsdown Crescent, zyn steeds hooger en hooger op gebouwd; en men moet zich verwonderen over derzelver grootschen aanleg: de huizen zyn allen zeer regelmatig van gehouwen steen gebouwd. Van deze verhevene plaatsen heeft men een zeer uitgestrekt gezigt, maar dit is op de hoogste plaatsen niet beter dan meer lager; het is alleen voor de lucht en de koelte in den zomer dat ~~deze~~ hoogste huizen verkieslyk kunnen zyn.

<u>Zaturdag 4 aug.</u> Dezen morgen heb ik nog eene wandeling door Bath gedaan; — in de "Pump-room" heb ik het minerale water geproefd; het is warm en heeft weinig smaak. Ik zag hier het marmer standbeeld van den heer Nash, de eerste ceremonie-meester van Bath. Ik kan niet nalaten dit bespottelyk te vinden. My dunkt de inwoners van Bath hebben hunne eigen satyre gemaakt, door die eerbewyzing van wel, verdienstheid toe te kennen aan hem, die hunne

Ik zal van nu aan dikwijls verwijzen tot de Cambrian Tourist, die my tot leidsman verstrekt. — Zie over Bristol b 22.

vermaken heeft bevorderd. Deze Nash benevens John Wood de bouwmeester van de nieuwe stad, en Ralf Allen die er het geld tot den aanbouw verschaft heeft, zyn de drie groote mannen waaraan Bath het meest verschuldigd is; maar voor den eersten alleen heeft men een standbeeld opgerigt.

De markt heb ik ook gezien; die was byzonder goed ingerigt, voor regen en zonneschyn beschut, luchtig en zindelyk: er waren afzonderlyke plaatsen voor de onderscheidene waren, van vleesch en visch af tot bloemen en vruchten toe. —

Om half negen ben ik naar Bristol vertrokken. By het heenrijden, hadden wy een mooi gezigt op de stad (Bath) en de heuvels rondom dezelve. De Avon, aan onze regter hand, was niet zeer bedriedend; men kan zich haast niet voorstellen dat het eene bevaarbare rivier is. Wy passeerden Twyverton. Hier moet Fielding gewoond hebben; maar men wist my zyn huis niet aan te wyzen.

Bristol heeft het voorkomen van eene oude stad, en is dit ook. Vele straten zyn naauw en morsig; men ziet veel nieuwe huizen bouwen en oude vervallen. Er was, zoo my voorkwam, veel levendigheid.

De Cathedrale kerk heb ik alleen van buiten gezien, zy is niet belangryk. Die van St Mary Radcliff wordt voor een der fraaiste van Engeland gehouden: ik vond ze werkelyk een mooi gothisch gebouw. De schilderstukken van Hogart hangen in een slecht licht: ik vond er niets byzonders aan; een kleinder stuk behelzende de opwekking van Jaïrus dochter beviel my onkundigen veel beter; de schilder werd door de kosterin genoemd „Treshaw." – Chatterton was de zoon van den Sexton (   ) dezer kerk, en hy gaf voor in een vertrek tot dezelve behoorende de gedichten gevonden te hebben, die men nu voor zyne eigene houdt. Ik heb er vergeefs by de boekverkopers in Bristol naar gevraagd: men kende naauwelyks zynen naam.

De glasfabriek van H. Kricket &Co konde ik niet zien om dat ze niet aan 't werk was.

Men ziet in Bristol een aantal groote schepen; vooral die op WestIndie varen. Voor het gemak van den handel heeft men de Avon, die door de stad liep aan beide einden opgesloten met sluizen, en gemaakt tot een „Floating bazin", zoo als men het noemt. Te gelyk heeft men een ander bed buiten de stad om gegraven,

Gevangenis te Bristol.

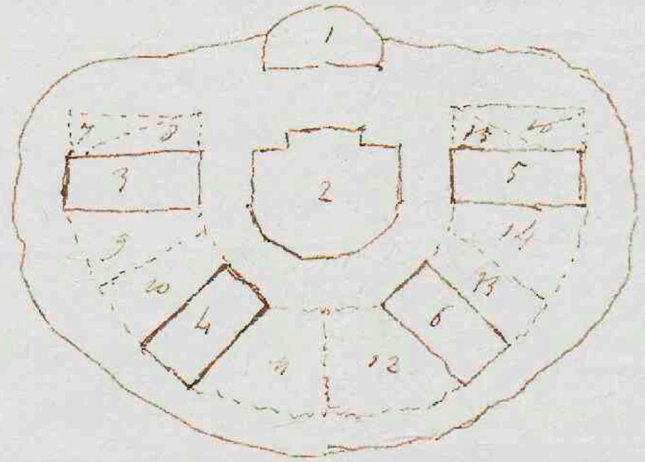

U.B. Utr.

waardoor de rivier na haren stroom neemt.
Er zijn boven dien verscheiden groote vierkante Doks, en zelfs sommige van partikulieren zoo als die van den heer Hillow, een aanzienlijk scheepstimmerman, die nu mayor van Bristol was. –

Ik ben het nieuwe gevangenhuis wezen bezigtigen. Het is nog geen jaar in gebruik: de inrichting is deze. Het geheel bestaat uit zes afzonderlyke gebouwen: Nº 1 woning van den portier – 2 woning van den gouverneur – 3. 4. 5. 6. bewaarplaatsen van gevangenen. Deze vier laatsten zijn wetter onderdeeld, naar de soorten der gevangenen, te weten:

a Female debtors – tegenwoordig getal .. 3
b. Male debtors, 1 class (best side) – – 12
c Assaults and misdemeanors – – – – 8
d. Male felons on charge – – – – – 8
e Male Convicts – – – – – – – 19
f. Males on time – – – – – – – 29.
g. Male debtors, 2d class – – – – – 21.
h. Female Convicts – – – – – – 10
i Female felons on charge – – – – –
k Females on time and misdemeanors – – 16.
126

voor elke klasse van gevangenen is eene opene plaats waar zij den geheelen dag kunnen verblijven. nº 7 tot 16.

Het geheel is omringd van eene muur, die 12 tot 14 voet hoog is. Al de vertrekken, om overdag te verblyven, zyn beneden, en komen aan de plaats uit. Boven zyn de slaapvertrekken, die meest maar voor één persoon, nooit meer dan voor twee bestemd zyn. Alles is van gehouwen steen en yzer gebouwd; men ziet byna geen hout in het geheele huis. 'sWinters wordt in een kelder gestookt, en de warmte verspreidt zich door pypen in alle de vertrekken. Er zyn behoorlyke ziekezalen voor mannen en voor vrouwen.

In het huis van den Gouverneur zyn vengsters waardoor hy op alle de plaatsen, die tusschen de gebouwen zyn, zien kan.

Boven het huis van den gouverneur is eene kapel, waar drie maal 's weeks dienst wordt gedaan; de onderscheidene klassen van gevangenen zyn ook daar door houten beschotten van elkander afgezonderd.

Boven het huis van den portier is het schavot waar de strafoefeningen worden ten uitvoer gebragt; in een afzonderlyk vertrek wordt de galg met al het toebehooren, tot nagels en hamer toe, bewaard, dit noemde de man die my rondleide de „deadly aparatus".

Er werd niet gewerkt, alleen waren eenigen bezig om steenen klein te maken voor de wegen.

Men zeide my dat er wel plan was, om de gevan-
genen te laten werken; maar dat men tot nog
toe dit niet gedaan had. Ik kan ook geene ge-
schikte gelegenheid daartoe in het huis zien.

Zoo my voorkwam, was de kleding zeer slecht,
en het was ook alleen in groote noodzakelyk-
heid en niet regelmatig of gelykvormig, dat kleederen
worden uitgedeeld, zoo men my zeide.

Het voedsel, dat aan de gevangenen wordt uit-
gedeeld, is niets anders dan anderhalf pond
brood daags. Men zeide my, dat de meesten eenig
voedsel bovendien van hunne naastbestaanden
of kennissen ontvingen, maar sommigen toch
enkel van het brood en water leven moesten.

De ambtenaren in deze gevangenis zijn

1 Gouverneur

4 Sleuteldragers (turnkeys)

1 Nachtwaker (watchman)

1 „Taskmaster" of opziener van het werk. Deze is
aangesteld in 't vooruitzigt dat men de ge-
vangenen zal kunnen laten werken.

Zoo men my zeide heeft het bouwen dezer gevan-
genis 60,000 pond gekost; dit is, dunkt my, zeer
veel voor een gebouw, dat niet wel meer dan
200 gevangenen kan bevatten.

Er waren reeds eens vier gevangenen ontvlugt.
Dit scheen toch meer door de nieuwheid der

G. Tourist 8. 32.

eerste inrichting, dan door fouten van 't gebouw zelve veroorzaakt te zyn.

Er zijn slechts eenmaal 's jaars assises in Bristol. By de laatste waren elf menschen ter dood veroordeeld, maar slechts een van hen had zyne straf ondergaan. –

De beurs is zeer mooi; er zyn ook nog verscheiden andere fraaye publieke gebouwen, die in de reisboeken worden opgenoemd.

Er was hier te zien een schildery van Barker, voorstellende het proces der koningin, op het ogenblik als Majocchi binnen komt, en de koningin hem ziende de zaal verlaat. Ik heb het met belangstelling gezien, omdat het een historisch denkbeeld gaf van de wyze hoe alles in de kamer der pairs was ingericht.

Bristol heeft 88,000 inwoners.

Nog voor het middagmaal ben ik naar Clifton gereden, een dorp, dat tot Bristol behoort, en slechts ruim een kwartier van de stad verwyderd is. – Het is op de heuvels naby de Avon gebouwd en heeft eene warme bron die tot baden gebruikt wordt. Er zijn hier Crescents even als te Bath, maar niet zoo prachtig; de ligging is fraayer en is meer afwisseling, de rivier Avon, (die toch daar 30 tot 40 voet eb en vloed, by laag water afzigtelyk lelyk is) maar

vooral de vatzen die zeer hoog en op vele plaatzen
woest en steil zijn, maken Clifton zeer schil-
derachtig en omringd van mooije plaatzen voor
wandeling en uitzigt. Men ziet hier zoo als op
vele plaatzen veel nieuwe huizen bouwen;
de bevolking neemt zeer in het oog lopend toe.
Men ziet hier veel kleine, lage wagentjes met
twee ezels bespannen. Ik heb hier en ook te
Bath opgemerkt, dat men vele vrouwen alleen
ziet wandelen, dit schijnt niet voor ontvoeg-
zaam gehouden te worden.

<u>Zondag 5 augustus.</u> Dezen gehelen dag heb ik be-
steed, om de fraaije omstreken van Bristol
te zien. Ik ben reeds tydig gewandeld naar
Kingsweston, een landgoed van den baron
de Clifford, 5 mylen van Bristol. De weg loopt
door het park, en boven dien heb ik langs verschei-
den voetpaden veel door hetzelve, en ook door
heerlyke graan en klaverenvelden gewandeld en
gedwaald; de morgen was mooi, en het was
my een groot genoegen, om onbezorgd in myne
eenzaamheid op de hoogtens te klimmen, de
fraaije gezigten te genieten, onder de hooge bo-
men te zitten rusten, en alles op myn gemak
te beschouwen en waar te nemen. Ik ontbeet
in Kingsweston-Inn; — vervolgens ging ik het
slot zien, dat groot en onderwets prachtig maar
niet elegant of gemakkelyk ingerigt is.

6 Tourist b. 33.

U.B. Utr.

Onder de schilderyen merkte ik een portret van
Koningin Maria van Schotland door Holbein.
Zy was hier volstrekt niet zoo mooi als ik ge-
dacht had, ook was het geschilderd, toen zy in de
gevangenis was, en de trek van verdriet was
zeer sterk in haar gelaat.

Eene zeer fraaije Maria Magdalena van Guido
zag ik in de drawing-room.

De keus van de schilderyen heeft my dikwyls
bevreemd, zoo vond ik het hier eene zonderlin-
ge verkiezing, dat eene besnijdenis van ~~Guid~~
Veronese in een der slaapkamers was opgehangen.

Op een heuvel achter de herberg ~~vond~~ ik een uit-
gestrekt gezigt: aan de eene zyde over het Bris-
tol-channal en aan de andere over de welbe-
bouwde valleyen van Glocestershire.

Vervolgens wandelde ik naar Shirehampton,
een zeer vrolyk dorp, (aan den mond van de Avon) waar de geur der bloemen,
die voor alle de huizen geplant zyn, my tegen
kwam. In de herberg vond ik vry goed gezel-
schap, waar mede ik het middagmaal hield.

Toen de warmte van den dag wat verminder-
de, wandelde ik terug naar de herberg van
Kingsweston, waar nu veel menschen waren;
daarna ging ik naar eenen heuvel genaamd
Penpold, waar men den monden van de Severn
en ~~de~~ van de Avon ziet en een geheele rei van
bergen aan de overzyde: ~~ik~~ ~~bekwame~~ ~~verscheide~~ ik zag een aantal

U.B. Utr.

groote schepen die met den vloed de Avon ~~ingaan~~
of ~~langs dezelve den mond~~ van de Severn (kwamen) en,
zeilen: de zon ging mooi onder, nu en dan door
wolken bedekt, die niet verhinderden, dat de
stralen op de afgelegene bergen en op den uitge-
strekten zeeboezem vielen. Dit alles maakte
een zoo fraai geheel, dat ik moeite had om de
plaats te verlaten, en er zoo lang ~~hier~~ bleef dat
ik eerst laat in Clifton terug kwam.

U.B.
Utr.

Maandag 6 augustus. 's morgens om zes uren
heb ik Clifton verlaten. Ik had mij in de herberg
laten opgeven, met welken wagen ik gaan moest
om naar Chepstow te reizen; evenwel vernam
ik onderweg, dat de wagen, waarop ik mij bevond,
naar New-passage ging, en dat ik had moeten
gaan met den wagen op Old-passage; want dat
de bestemming van den wagen, waarop ik zat,
was naar Newport en Milfordhaven, niet
naar Chepstow. Wij passeerden Sidenham
en nog meer zeer welvarende dorpen. Het
land is steeds wel bebouwd, de huizen steeds
met bloemen versierd. De muren, die hier meest
al in plaats van hagen langs het land staan,
zijn doorgaans met klimop begroeid, zoo dat
men niets van de steenen ziet. Men heeft blijk-
baar veel zorg in deze streken om het land
een fraai voorkomen te geven.

De overvaart is omtrent drie mijlen; wij moes-
ten laveren en waren anderhalf uur onderweg.

Aan de overzyde, te Port-Skewick, gekomen zynde, was er nu niet anders op dan my met een post-chais naar Chepstow te laten brengen; de afstand was 5 mylen, de weg goed en op sommige plaatsen had ik een ruim gezigt op den mond van den Severn.

Van Chepstow ging ik nu met den wagen naar Monmouth, en verder naar Ross. Tot aan Monmouth reden wy aan den linker kant der Wye, en dus tusschen deze rivier en de Severn. Dadelyk zagen wy Windclif boven de andere heuvels aan onze linker hand, het landgoed Piercefield en vele Cottages versieren derzelfs helling; verder was er veel afwisseling; wy kwamen op vele hoogten, van waar wy uitgestrekte dalen, soms met koren soms met weiland bedekt, zagen; beurtelings vertoonde zich de Severn of de Wye, nu en dan zag men ze beiden te gelyk. Te Sint-Briavals, waar de wagen even stil hield zag ik naby een bouwval van een oud slot een mooi gezigt op het dorp Llandogo, aan de overzyde van de Wye, tegen een begroeiden heuvel gebouwd. Sint-Briavals was in groote levendigheid, twee boeren hadden zaaken gebaakt, wy zagen den een met een dik bebloed gezigt; men was nu druk bezig op de verzoening te drinken.

C. Tourist. b 426.

U.B. Utr.

Te Newland, een zeer mooi dorp, zag ik een groot aantal kinderen spelen op het kerkhof, dat juist over de herberg was; de vrolykheid dier kinderen stak zeer af by de plaats waarop zy waren. Welligt, dacht ik, speelt hier meer dan een van hun op het graf van zyn vader of moeder, en springt vrolyk over den steen tot hunne gedachtenis opgericht.

Te Redbrook reden wy onder door eene brug waarover een kruisweg heenliep —

Monmouth is een onbeduidend stadje; wy passeerden hier de Wye en vervolgden onzen weg naar Ross; het land was steeds heuvelachtig en wel bebouwd.

Ik had op den wagen kennis gemaakt met twee heeren, die even als ik voornemen hadden, om de Wye af te varen. Ik ging met hun in dezelfde herberg, waar wy saam het middagmaal hielden; vervolgens maakten wy eene wandeling, en huurden eene boot voor den volgenden morgen.

Naby het kerkhof op het zoogenaamd „Prospect" heeft men een goed gezigt op de kronkelende Wye. De stad Ross is klein en niet mooi.

<u>Dingsdag 7 augustus.</u> Dezen dag hebben wy onze vaart op de Wye gemaakt van Ross tot Tintern; het was uitstekend schoon weder

Rapids noemt men die plaatsen in het Engelsch

Behalven myn „Cambrian Tourist" heb ik my te Ross nog een afzonderlyk boekje over de Wye aangeschaft, en ik behoef dus niet veel van mynen togt op die rivier aan te teekenen. De beschryving in die handboeken is zeer naauwkeurig, doorgaans te veel in kleinigheden, en met te grooten ophef over het geen mooi of belangryk gekeurd wordt. Over 't algemeen is my de Wye niet tegen gevallen; Simond is, dunkt my, wat al te streng. Er is veel afwisseling, en dikwyls kronkelt de rivier zeer schilderachtig tusschen rotsen en heuvels heen. Wy zyn bij Goodrich-castle aan land gestapt. Dit is eene zeer fraaye ruine die tevens belangryk is, om het panorama (dat men van deszelfs hoogte geniet). Ik zag met groot genoegen de uitgestrekte valleyen en de ~~onderscheidene~~ menigvuldige heuvels, waar door ~~men~~ de Wye zich heen slingert. ~~ren~~ Het jaargety is ook zeer gunstig, want de koornvelden, die men hier veel ziet, hebben nu de bevalligste kleur.

Op vele plaatsen is de stroom zeer sterk, en steken punten van de rots midden in de~~zelve~~ rivier uit, dan ~~zyn~~ het byna (water)vallen; een der sterkste plaatsen van dien aart noemt men „New Wyer", hier is een muur van rots waar het water over heen stort; een gedeelte daarvan is weggenomen en daar eene sluis verrangen die gelegenheid verschaft om door te varen.

Kort voor men aan „New Wyer" komt, vaart men langst een hooge keten rotsen „Cold-Well" ge-

U.B. Utr.

naamd; op het verhevenste punt van deze rotsen Sy-
monds-Yat, kan men met gemak klimmen. Hier
hadden wy weder een uitstekend schoon gezigt. De
rivier maakt op deze plaats verscheiden bogten;
en men ziet te gelyk steile rotsen en ronde
wel bebouwde heuvels, ook hier en daar heigrond
waar schapen op weiden. Men brandt hier menig-
vuldig varen om de asch in plaats van zeep te
gebruiken, de rook van die brandende vare
klimt zonderling slangsgewyze tegen de heuvels
op, dit misstaat geheel niet in het landschap.

Wy zagen menigvuldige „Coracles," dat zyn
kleine schuitjes van teenen of manden gemaakt
welke overtrokken zyn met zeildoek, dat geteerd
of geverwd is; hierin kan er een man zitten die
met de linkerhand roeit en met de regter visscht.
Als hy gedaan heeft draagt hy zyn Coracle met
zich naar huis. Die niet gewoon is er mede te
varen, zeide men ons, zoude waarschynlyk
terstond omslaan, want men moet zich steeds in
volkomen evenwigt weten te houden.

Wy aten te Monmouth en kwamen tegen den
avond te Tintern. Ik had maar even tyd om de
ruine der Abdy in de schemering te zien. De
maan was niet vol, maar 't geen erger was,
zy scheen in het geheel niet, uit hoofde der me-
nigvuldige wolken die ons de verandering
van het schoone weder kwamen aankondig-

Woensdag 8 augustus. Het weder was zeer slecht; wy moesten ons verheugen, dat wy het belangrykste van de Wye gezien hadden. Wat betreft de ruines van Tintern-Abbey, die ziet men niet ongunstig in regenachtig weder; altans ik verbeelde my, dat de uitwerking van den wind die door de overblyfsels van de zuilen en vensters blies, en den zwaren last van den klimop, die er aan vast gehecht is, heen en weder schudde, en zelfs van de regenvlaag die door al de openingen tot ons kwam, niet minder in harmonie was met het geheel wat ons omringde, dan een heldere zonneschyn zoude geweest zyn.

Ik behoef hier de ruine niet te beschryven; alleen kan ik niet verzwygen, dat de indruk myne verwachting verre overtroffen heeft. Ik heb nimmer een zoo eenvoudig schoon gothisch gebouw gezien als dit moet geweest zyn. De voorstelling die de bouwmeester daar van gehad heeft, voor hy het werk ondernam, moet veel gelykheid gehad hebben met eene dichterlyke inspiratie. Het is de heerlykste vereenzelviging van het godsdienstig verhevene; en ik konde my niet weerhouden van te bekennen, dat de monnikken

U.B. Utr.

No 3.

Cardif, Merthir Tidvil, Swansea; &c Mumbles, Carmarthen

Wy hebben de overblyfsels van het kasteel ook be-
zocht. Het is zeer groot geweest, maar, zoo 't schynt,
zonder regelmatig plan en zonder bouworde
by gedeeltens opgericht; — wy vonden er niets
belangryks aan. Dit en de meeste kasteelen
in den omtrek zyn door Cromwel belegerd
en verwoest.

6. Tourist 6.45.

6. Tourist 6.55.

het is een vry net steedje, dat tamelyk welva-
rend schynt te zyn.

Donderdag 9 augustus. Myne reisgenoten op
de Wye, Capt: Livingston en Sir George Ogil,
wy keerden van Chepstow terug naar Bristol, en
ik ging dus weder alleen myne reis vervolgen.
Door Newport naar Cardiff. De eerste dezer
steedjes heeft nog al veel handel; de Usk en
het kanaal van Monmouth komen hier uit.
De weg is steeds zeer aangenaam, in 't eerst vertoont
zich telkens nog de mond van de Severn; nergens
ziet men heuvels en dalen, wel niet byzon-
der schilderachtig, maar toch voldoende om
afwisseling voor den reiziger op te leveren; naby
Cardiff passeerden wy door het park en langs het
landhuis van Sir Charles Morgan.

Nu begon ik reeds welsh te hooren spreken; het
is my volstrekt onverstaanbaar.

Ik hoopte nog tydig naar Merthyr Tidvil te
kunnen vertrekken, maar de Malecoach, die daar
voor bestemd was, moest wachten op die, welke
van Bristol kwam. Daar het nu ongunstige
wind en ty was om het Bristol-channal te pas-
seren, kwam die wagen zoo laat, dat het donker
werd eer ik Cardiff verliet. Ik ben er verscheiden
uren stil geweest, en dit was voldoende, om het

C. Tourist b. 66.

stadje te doorwandelen. Het kasteel is een vernieuwd oud gebouw, dat my niet belangrijk voorkwam; in den Tourist wordt het veel te omstandig beschreven. Er schynt nog al veel nyverheid te zyn, ik zag verscheiden nieuwe huizen bouwen, en er was veel levendigheid. Ik merkte verscheiden byzonder mooye vrouwen op, dit bevestigde my het algemeen gevoelen, dat ze in Wales mooyer zyn dan in Engeland: donker blaauwe oogen, licht bruin haar, sterke wenkbraauwen, en eenigzins breed gezigt, verbeeldde ik my, dat de algemeene trekken uitmaakten. Men begint hier ook reeds de byzondere kleeding te zien, die in Wales algemeen schynt te zyn, te weten een lange, doorgaans laken mantel, en een manshoed boven eene muts: de mannen hebben weinig onderscheidends in hunne kleeding.

Van den weg naar Merthyr Tidvil zag ik nu byna niets, alleen by 't aankomen, omstreeks tegen één uur in den nacht, zag ik op vele plaatsen de vlammen uit de yzersmelteryen opstygen, zoodat er de wolken rood van waren; in de verte zag ik ook de menschen in den gloed der vuren werken; dit was, in 't midden van een zeer donkeren nacht eene zonderlinge vertoning.

U.B. Utr.

Vrydag 10 augustus. Merthyr Tidvil is eene zonderlinge plaats: in eene onregelmatige vallei tusschen, en aan de helling van vele heuvels, zyn een groot aantal slechte, lompe huizen verspreid, die maar op weinig plaatsen zoo staan, dat zy min of meer eene straat vormen. De huizen zyn allen met kalk zeer wit gemaakt, en zelfs van velen tot het dak toe. Dit wit van ~~de~~ de huizen steekt zeer af by de groote morsigheid van al het overige, van de wegen, de huisraad en de menschen zelf, want rondom zyn yzer- en steenkool mynen, en de geheele bevolking is nagenoeg werkzaam om of in die mynen zelve te werken of om het geen er uitkomt te vervoeren, en het yzer te smelten en ~~te~~ verder te bereiden tot gebruik voor den handel. Deze bevolking nu is niet minder dan 17,700 menschen. Ook zyn er in geheel Engeland, en welligt in geheel de wereld, zulke uitgestrekte yzerwerken niet, en het was my dus byzonder belangryk om ze goed te bezigtigen. De beleefdheid der lieden, die ik hier aantrof, gaf my daartoe volkomen gelegenheid. Het aantal der yzerwerken is zeer groot; ik ging de aanzienlykste van allen bezigtigen, namelyk die van den heer Crawshay, genaamd Cafartha. Schoon ik de mynen later dan de smeltery gezien heb, zal ik ze in myne aanteekening het eerst vermelden.

U.B. Utr.

2 De yzer en steenkoolmynen zyn hier allen (met een of twee kleine uitzonderingen) uit het dal regt uit in den berg gegraven, maar niet van de hoogte naar beneden, het zyn geene putten maar gangen („levels" genaamd) dit heeft voor de vervoering van de stof veel grooter gemak. De yzeren valwegen (railroads) loopen uit het binnenste van de mijnen naar de smelthuizen, naar de plaats der inscheping, met één woord overal heen, werwaard men de kolen of het erts verlangt heen te voeren. De Cafartha-werken hebben alleen van twintig tot dertig mylen van deze valwegen. Kleine yzeren wagentjes, doorgaans van een halve ton inhoud, zyn tot dit vervoer bestemd, men noemt ze trams. De raderen zyn vast aan de as, en het is deze as ~~zelve~~ die met dezelve rondraait, die maakt dat ze altyd blyven passen in de yzeren sporen, die op een gemetselden grondslag zyn bevestigd, en zoo den weg vormen. Naar mate de grond meer of min op- of afloopt, kan één paard grooter of kleinder aantal dezer trams voorttrekken; op vele plaatsen zyn uitwegen gemaakt waar door de trams elkander kunnen passeren. In zulk een tram, die ledig in de myn terug keerde, ging ik zitten, en een klerk van den heer Crawshay, die mij vergezelde, plaatste zich in eene andere, en zoo reden wy den donkeren gang in. Vooraan is een steenen gewelf ge-

42 [illegible]

maaken; dit noemt men den mond; en deze zelfde
mond voert naar verscheide gangen (levels)
Wy reden een goed eind in donkeren voort, myn
leidsman (de klerk van den heer Crawshay) die er
zelf nimmer in geweest was, sloeg reeds voor, om
terug te keeren; het geen ik toch niet aannam.
De donkerheid in den naauwen weg, met de doffe
klank van het paard dat ons voorttrok, en ~~be~~
het geschreeuw van den mynwerker, die het paard
aanmoedigde, maakten zeker eene akelige uit-
werking; maar erger was het dat op vele plaat-
zen instortingen hadden plaats gehad, waardoor
dikwyls menschen waren omgekomen; en de
mynwerker die by ons was verzuimde niet ons
dit te verhalen, om daar door de zaak des
te belangryker te maken. Toen wy tot by
het eerste licht gekomen waren, namen wij
elk een lampje in de hand, en vervolgden on-
zen weg. Wy passeerden de ingangen van ver-
scheiden andere „levels" en zagen nu van naby
de instortingen, die er hadden plaats gehad.
Men volgt namelyk steeds de aren van het yzer-
erts, wanneer ze dik genoeg zyn, twee duim dikte
is der moeite waard; de dikste die men hier ge-
vonden heeft waren van negen duim. ~~Nu~~ Het ge-
beurt ~~het~~ nu en dan, dat het gewelf, 't geen ~~dat~~ by het
uithakken gevormd wordt barst en nederstort;
in de vorige week was er nog een werkman op

die wys omgekomen. Toch was de hauirekening dat zulks juist zoude plaats hebben, in den korten tyd dien ik my in de myn bevond, zoo gering, dat ik er my niet over verontrustede. Tot aan het einde der myn, was ruim een halve myl; ons was het veel verder voorgekomen. Het werk zelf is zeer eenvoudig: de aar van het erts zit tusschen harde steenlagen besloten; die moet men weg hakken en grootendeels wegvoeren, om ruimte te hebben; nu en dan laat men stukken door buskruid springen; men deed dit in myn byzyn; het was een naar, dof geluid, maar de slag was minder hard dan ik dit verwacht had. Behalven de damp van het buskruid is er eene dikke nevelachtige lucht in de myn, die naar de ademhaling en den reuk onaangenaam is; somtyds ontvlamt ook de lucht, en dit is een ander gevaar, waaraan de mynwerker is blootgesteld: men gebruikt geen zekerheidslampen.

Elk werkman heeft zyn bepaalde taak en wordt niet by daggeld betaald; zoo wel de steenen of puin (rubish) als het erts (ore) wordt met de Trams naar buiten de myn gevoerd, en daar op bepaalde hopen gelegd, de meerdere of mindere hoeveelheid, die elk werkman op den hem aangewezen hoop gebragt heeft, is de grondslag waarop zyne belooning elke maand berekend wordt. Zoo men my zeide bekomen zy van $2\frac{1}{2}$ tot 5 pond st. 'smaands;

De steenkoolmynen, heeft men my gezegd zyn volkomen gelyksoortig, en dikwyls heeft men steenkolen en yzererts in dezelfde mynen.

Deze beloning is sedert den vrede meer dan eens verminderd, er was gedurende den oorlog veel meer vraag naar yzer dan nu. Gewoonlyk werken ze twaalf of meer uren daags. Ik zag ze hun middagmaal in de myn houden, het bestond uit brood en kaas dat ze smorgens mede brengen; want zij verlaten hun werk niet voor des avonds. ~~In~~

De onderscheiden gangen kruisen zich op allerhande wyzen in denzelfden heuvel: er was een level onder die waarin ik my bevond, welke maar twee yards lager was, zoo dat wy daarin konden hooren werken, en byna spreken; een andere was weinig yards boven ons. Het is zonderling als men zich zulk een heuvel voorstelt, waarin in alle richtingen en op alle hoogten menschen bezig zyn te werken.

Wanneer het erts uit de myn gehouwen is, wordt het eerst in gemetselde putten geworpen, waarin der sterke vuren gebrand worden, ten einde het te calcineren; de hitte hier toe vereischt is toch niet zoo groot dat die vuren behoeven aangeblazen te worden. Gecalcineerd zynde, wordt het erts in de eigentlyke smeltputten geworpen, met eene bepaalde hoeveelheid kalksteen, die van nabygelegene rotsen wordt aangevoerd, en met „cokes" van steenkolen. Deze worden eerst op groote uitgestrekte lagen tot cokes gebrand, omdat ze dan minder onreinheid aan het yzer mededeelen. Die smeltputten zyn van 15 tot 20

De ketels (boilers) van het stoomwerktuig zyn van geslagen yzer gemaakt

yards diep, en ruim naar evenredigheid. De hitte van de brandende kolen moet nu het yzer doen smelten en zich afzonderen van alle vreemde ligchamen; om die branding te bevorderen wordt het aanhoudend door eene groote pyp met ysselyke kracht (aan)geblazen, zoodat een stoomwerktuig van 75 paardenkracht dient uitsluitend, om (aan) drie dezer smeltputten of furnuizen de blazing (blast) te verschaffen; het is als of men een stormwind hoort. De overige furnuizen worden gedeeltelyk met andere stoomwerktuigen, gedeeltelyk met waterraderen aangeblazen. Aanhoudend worden er nieuwe kolen, erts en kalksteen in geworpen. Het is uit deze furnuizen dat vooral zulk een ysselyke gloed opgaat, dat ze 's avonds de lucht rood maakt. De heer Crawshay heeft er thans acht.

Terwyl nu het yzer in deze groote kroezen (de furnuizen) smelt, vloeyen de sinders: het schuim, de onreinigheid van de kolen enz: steeds brandend en gloeijend door eene opening, ruim twee voet boven den bodem daartoe gemaakt; het smeltend yzer zinkt onder deze opening. De sinders dienen tot niets dan om wegen hard te maken.

Eerst wanneer het erts twaalf uren in de furnuizen geweest is, heeft het yzer volkomen den staat van vloeibaar-

heid bekomen, dan wordt het furnuis van onderen ge-
opend, en men laat het metaal in de daar toe bestem-
de vormen vloeyen. Ik was niet juist op dien tyd in
de werken van den heer Crawshay; en het was ook
beter het vloeyend yzer in den nacht te zien.

Wanneer het yzer voor 't eerst uit het furnuis
gevloeid is in de vormen van klei en zand, die
men op den grond daar voor maakt, zoo is het nog
zeer ruw, en men noemd het dan „pig-iron"; in dien
staat wordt het zelden afgeleverd; maar het on-
dergaat meer of minder nieuwe smeltingen, naar-
mate men het meer of min zuiver verlangt te
hebben; het schuim wordt er by elke smelting af-
gescheiden. Die furnuizen tot zuivering zyn in
het klein even als die der eerste smelting.

Vervolgens worden de ruwe klompen tot gelyk-
vormige baren gekneed en gevormd. Hier toe
smelt men het niet meer, maar in ovens wordt
het zeer gloeyend gemaakt, en dan tusschen
groote rollen of cylinders gedund en getrokken;
de staven, die dan nog van ongelyke lengte zyn,
worden in even grote stukken gesneden, vervolgens
een bepaald getal dezer kleine stukken weder
gloeyend gemaakt tot een klomp, op nieuw on-
der de cylinders gebragt; en zoo krygt men einde-
lyk staven van goed, buigzaam yzer, van gelyke
groote en gelyk wigt. Het is verwonderlyk en

~~byna~~ schrikbarend om te zien hoe vlug en byna wagt deze werklieden met het gloeijend en druipend me-taal te werk omgaan, en dikwyls de sprankels en splinters daarvan die ~~om hen~~ overal heen springen achteloos van hunne kleederen of liever lompen afschudden.

De heer Crawshay heeft ongeveer 3000 men-schen in zyn werk, 's nachts en zondags wordt onafgebroken doorgewerkt; het vuur wordt nimmer uitgedoofd. 200 paarden zyn voor het vervoer van erts, kolen, kalksteen, en yzer noodzakelyk. Door elkander rekent men dat van de smeltery van den heer Crawshay 400 ton yzer 's weeks wordt afgeleverd. Na de verschillende grootte, kan er 3 tot 4 ton yzer uit elk furnuis, by elke smelting komen.

De uren op welke de furnuizen geopend worden zyn verscheiden in de verschillende smelteryen. Om half elf des avonds werden die van Peny-darran geopend, en myn hospes vond een man voor my, die met my daar heen ging. Het is zeer zienswaard en ik was zeer voldaan dat ik dit niet verloren had. Ik zag vier fur-nuizen openen. Zy zyn zeer vast gesloten en moeten dus met zware yzeren bouten worden geopend. Zodra dit geschiedt komt het yzer als een vuurstroom kokende over den grond vloeyen, en verspreidt een geweldigen gloed en

en een helder licht. Men werpt er eenige kolen asch op, om het koken te verminderen. Hierenboven stuit men eenigzins den loop, om de onzuiverheid die er in magt zyn tegen te houden. Daar men alleen ruwe baren verlangt te maken, bestaat de vorm enkel in een aantal vorens of geulen in harden grond gemaakt, daar het yzer in vloeit. Nu en dan spat en sprankelt het in de hoogte, en werp als het ware gloeyende starren in het rond; dit was somtyds zoo sterk dat het als 't ware een geheel vuurwerk vormde, en des te schooner omdat de gloed zoo veel sterker en ~~schooner~~ duurzamer is dan men die ~~anders~~ van buskruid maken kan. Men heeft my gezegt dat dit meer mooi dan nuttig is, want dat de vorm daardoor slecht uitvalt, en dat de oorzaak is in de te groote vochtigheid van de aarde waar het yzer in vloeit. Wanneer het yzer is uitgevloeid laat men de blazing (blast) in het furnis komen, en dan wordt alle brandstof en wat er verder in is met geweldige kracht er uit gedreven. Vervolgens wordt de opening gestopt en het furnis op nieuw gevuld; dit wordt alle twaalf uren herhaald.

Zoo men my gezegd heeft zyn deze mynen ~~sedert~~ sints
weinig meer dan zeventig jaren begonnen
uitgegraven te worden; sedert hebben zich
de smelteryen en het werk in 't algemeen
steeds uitgebreid; - en de bevolking tevens.
Die bevolking konde ik toch niet anders dan
met medelyden aanzien. Het is dunkt my een
zeer ongelukkige wyze van bestaan, ~~om~~
zoo veel zwaaren en gevaarlyken arbeid
te verrichten, om een schamel bestaan
voor een zwak, uitgeput ligchaam te ver-
werven. De mannen zien er meestal ake-
lig uit, en vrouwen en kinderen zelfs nemen
deel aan dit harde werk. De afhankelyk-
heid is daarby zeer groot, want elk dezer
leden kent niets dan zyn gewoon mynwerk, en
de zamenspanning der eigenaars kan hen dus
telkens noodzaken, om zich met het geringe
loon wat men hun geven wil te vergenoe-
gen, dewyl zy niets ander kunnen onderne-
men

<u>Zaturdag 11 augustus.</u> Ik had gedacht
dezen morgen nog veel te wandelen, maar

Door een stuwinrigting wordt het kanaal
met water uit de rivier voorzien.

De weg is van Cinders uit de yzersmelteryen
gemaakt ~~[illegible]~~ en is uitmuntend goed. De mylpale
zyn van gegoten yzer.

De regen heeft my daarin verhinderd; evenwel was het
weder geheel opgehelderd toen ik om half één, met
de mail-coach naar Cardiff terug reed; en ik had
nu gelegenheid om den weg dien ik te voren in don-
ker gepasseerd had, behoorlyk te zien. Van Mer-
thyr af blyft men nog een geruimen tyd tusschen
kolen en yzermynen, en vervolgens ziet men
nog steeds de ralwegen en het kanaal langs welke
men de voortbrengselen dier mynen vervoert.
Cardiff heeft door dit vervoer groot voordeel.
De Taff is eene onstuimige rivier die niet bevaar-
baar is; men ziet ze in de laagte, terwyl het ka-
naal meestal op dezelfde hoogte met den weg
is; dit staat zonderling: het bebouwde land
is dikwyls twintig en meer voeten beneden
het kanaal, en een smalle dyk doet het water
op die hoogte blyven, terwyl men door sluizen
het aflopen in zee belet. Meer zonderling is
nog, dat het kanaal eerst langs den regter en
vervolgens langs den linker oever van de rivier
loopt; het gaat namelyk door eene waterlei-
ding boven over dezelve heen. De landstreek
is zeer heuvelachtig en wel bebouwd; overal ziet
men de witte huizen uitsteken; van velen derzel-
ve zyn de daken ook wit gemaakt; dit staat
zeer lelyk: die huizen hebben het voorkomen
van sneeuwklompen. Omtrent half weg zagen
wy New-bridge; een zeer hooge brug van een

enkelen boog over de Taff. Zoo men zegt bestaat er geen zoo groote boog in eenige andere plaats van Engeland; een dorpmetselaar is er de bouwmeester van. De groote weg loopt er niet over, ook is het uit hoofde der hoogte moeyelyk om er over te ryden.

Men komt vervolgens in het zoogenaamde „Vale of Glamorganshire"; dit is de naam dien men geeft aan de geheele landstreek van dit graafschap, welke zich uitstrekt van de heuvels tot aan de zee. Het gedeelte wat ik er hier van zag, was weelderig en lagchend voor het oog.

Ik had even tyd om in Cardiff te eten, en de markt, die zeer vol was, te zien; voor den vreemdeling is dit altyd der moeite waard: men ziet het landvolk daar in zynen natuurlyken staat handelen. Hier was deszelfs voorkomen gansch niet ongunstig: de manshoeden en groote mantels der vrouwen zyn wel niet fraai, maar zy voegen redelyk wel by de gewoonte om te paard te ryden, die hier zoo algemeen is.

Om half zes vertrok ik met den wagen op Swansea: tot Cowbridge was het nog licht: de weg loopt nog steeds door de vallei van Glamorganshire,

C. Tourist b. 77.

Uit hoofde van den zondag heb ik geen gelegenheid gehad, om de kopersmelteryen te zien, dit was my toch ook niet zoo zeer belangrijk, daar ik vernam, dat ze in allen opzigte gelyk zyn aan de yzersmelteryen, die ik gezien had, alleen op eene kleindere schaal

Het kopererts komt uit Cornwall.

Even min konde ik de ~~aardewerk~~ fabrieken van aardewerk zien; deze waren voor my van weinig belang, dewyl ik meermalen fabrieken van gelyken aard gezien had

C. Tourist b. 80.

en is vrolyk en vol mooye gezigtspunten. Cowbridge is een onbeduidend stadje. Van daar af verhinderde my de donkerheid grootendeels om het land te zien. Zoo ik vernam verloor ik niet veel; er waren nog al heuvels maar zonder verder sieraad. Nu en dan was er heerlyke maneschyn, en dan voldeden die heuvels, met de witte huizen, en hier en daar eenig geboomte, beter, geloof ik, dan op den dag: de afzigtelyke dingen van het land en veel onaangename voorwerpen en ontrekken verliezen zich in den maneschyn, en dit geeft meer grootheid aan 't geheel.

Wy passeerden Neath, een laag en slecht gebouwd stadje, zagen het licht van eenige kopersmelteryen, dat toch niet te vergelyken was by dat van de yzersmelteryen van Merthyr; eindelyk kwamen wy om twaalf uren in Swansea. Hier, in de groote herberg genaamd Mackworth arms moest ik de lakens laten veranderen, omdat ze niet schoon waren; zoo iets had ik in Engeland niet verwacht.

<u>Zondag 12 augustus</u>. Swansea is eene zeehaven en eene kleine badplaats: er zyn 8200 inwoners. Dezen morgen heb ik de stad doorgewandeld: er zyn eenige vry goede straten of liever gedeelten

U.B. Utr.

van straten, want brede en naauwe, slechte en goede gedeeltens wisselen aanhoudend af; men ziet inge-vallen huizen en puinhopen naast zeer nette nieuwe gebouwen; sommige straten ongeplaveid, anderen met goede steenen belegd, en van behoorlyke vlak-ke voetpaden voorzien; alles door elkander. Dit levert geen fraai geheel op. By de haven zyn de huizen voor de vreemdelingen, die komen laden, en deze streek van de stad ziet er nog al wel uit. Ik ben in verscheiden kerken geweest; overal werd my eene plaats aangeboden. In eene epis-copale kerk hoorde ik een zeer lang gebed, waarin veel herhalingen en veel onzin waren, en 't geen de gemeente even min als den leeraar scheen te treffen. Eene zeer talryke gemeente zag ik uit eene methodiste kerk komen, waar van het opschrift was „Sion-Chappel". Ik kwam ook in eene kerk der wederdopers te regt; hier stond een oud man, die er akelig als een doode uitzag, met eene huilende stem in het welsch te preken; ik kan er natuurlyk niets van ver-staan: er was eene zeer schamele maar nog al talryke gemeente.

Om drie uren ben ik gereden naar de Mumbles, zoo noemt men de rotsen die aan het uiteinde der baai gelegen zyn. De afstand is vyf mylen. Er loopt, voor 't vervoer van kolen enz.

een yzeren rolweg derwaards; hierop heeft men een
soort van koets gemaakt die met kleine raderen
in den rolweg past, en met een paard getrok-
ken wordt; deze koets gaat twee maal daags, en
kan tot twintig menschen van binnen en van bui-
ten plaatsen, de prys is maar een schelling; het
scheen ook niet zeer fatsoenlyk te zyn: er wa-
ren buiten my haast geen menschen op. men
rydt steeds langs de baai.

Het gezigt op de rotzen is zeer mooi: aan de
eene zyde overziet men de geheele baai van
Swansea, waarvan de kusten evenwel weinig
afwisseling vertonen, aan de andere zyde ziet
men de verafgelegen kusten aan de overzyde
van Bristol-Channal, en naar die einde zien
den vollen oceaan, die tegen de hooge rotzen
waarop men staat komt aanbruisschen. Ik
heb by herhaling met groot genoegen op deze
rotzen gezeten; en schoon ik dien dag wel eeni-
zins gemis van gezelschap gevoeld had, was ik
ik hier zeer te vreden alleen te zyn en lang onge-
stoord op deze plaats te kunnen verwylen.

Ik wandelde terug naar Swansea, en vond
by myne aankomst, dat de inwoners algemeen
den schoonen avond kwamen genieten op een
afgeperkt plein naby de haven, waar men het
gezigt op de zee heeft, en dat voor den avond

U.B. Utr.

6. Tourist 6 89

werkelyk eene zeer geschikte wandeling is, op den dag moet er gebrek aan schaduw zyn; want ik zag er geene boomen; altans geene die genoegzaam voor de zon konden beschutten. De maan scheen heerlyk en het was fraai om te zien hoe zy zich in de zee spiegelde. De wandelaars en wandelaressen hadden een goed voorkomen.

Ik ging dezen nacht tegen twaalf uren met de mail-coach naar Carmarthen. Van den weg konde ik niets zien, en verloor, zoo ik vernam, ook weinig, dewyl het met weinig afwisseling tamelyk schraal bouw- en weiland was, dat men zien konde en anders niet. Ik zoude tog niet in den nacht gegaan zyn, zoo dit niet de eenigste gelegenheid geweest ware.

<u>Maandag 13 augustus</u>, om half 5 kwam ik te Carmarthen aan; ik voelde zoo groote behoefte om te rusten, dat ik begon met te gaan slapen tot half tien uren.

De stad is op eene hoogte aan de Towy gebouwd, de landstreek is heuvelachtig en wel bebouwd; op veel plaatsen heeft men een ruim gezigt over vrolyke dalen, waar de rivier door heen slingert. Ik heb rondom de stad eenige mylen rondgewandeld; er lagen vry groote schepen voor de stad en er schynt tamelyk veel handel te wezen.

U.B. Utr.

Het tin dat men hier gebruikt komt uit Cornwall

Niet ver van de stad by de rivier, is de blik fabriek van Reynolds en Smith; men was zeer beleefd in ze my te laten zien. Het yzer dat hier gebruikt wordt komt uit mynen drie mylen van hier; het wordt gesmolten en gezuiverd als te Merthyr, vervolgens wordt het door middel van Cylinders tot meer of min dunne platen gevormd. Deze platen ondergaan, zoo men my zeide, eene chemische bereiding, die ze geschikt maakt, om, in gesmolten tin gedoopt wordende, een dun bekleedsel daarvan aan te nemen. Men verkoopt de platen ~~ze~~ in houten doozen, welke van 100 tot 250 stuks bevatten. Gedeeltelyk wordt deze fabriek door het water en gedeeltelyk door een stoomwerktuig gedreven. Er werken omtrent 500 menschen. Zoo my de heer Smith zeide, verzendt deze fabriek geen blik naar buiten 's lands.

Het was juist kermis in Carmarthen, en by gevolg groote levendigheid. De kermis bestond in paardenmarkt, veemarkt, en verder in eene overvloedige markt van al wat tot werktuigen van den landbouw, ~~tot~~ huissieraad, kleding enz. behoort. Het aantal der landlieden was zeer groot, en er was veel vrolykheid en leven onder hen. Ik had weder ruime gelegenheid om de volkskleding en gelaatstrekken waar te nemen. Het menschenras heeft hier een sterk wel gemaakt voorkomen; de mannen hebben veelal de uitdrukking van goedheid en kracht, de vrouwen van levendigheid en savoir faire. De kleding is, zoo ik hoor, door geheel Wales dezelfde. Toch merkte ik

No 4.

Tenby, Milford, Cardi-
gan, Kilgerran, Aberyst-
with, Devil's bridge,
Havod.

U.B.
Utr.

Iets wat in de vrouwe kleding, dunkt my altyd veel toebrengt om ze bevalliger te maken, heeft in Wales algemeen plaats; dat zy namelyk het ligchaam geene onnatuurlyke formen opdringt. Zy zyn hier allen

met onbekleede borst.

op, dat de meer gegoede vrouwen een betere smaak in de volksdragt invoeren. Zy hebben namelyk geen muts onder den zwarten ronden hoed, en verwisselen de stywe bas of strook, die by de anderen een gedeelte van de kin bedekt, in een nederhangende net geplooide kraag; verder hebben zy een langen blaauwen rok, dien ze ophouden in 't gaan, en die de voeten bedekt wanneer ze te paard ryden; op die wyze staat deze kleding niet kwaad: alle vrouwen ryden te paard en meestal zeer goed. De mannen hebben niets byzonders in hunne kleding, zy dragen meestal een grysachtige rok, korte broek en hooge slopkousen. —

's avonds was er veel vreugd in de herbergen, en by myne wandeling door de stad scheen het my toe, dat de zeden hier juist niet buitengewoon streng zyn.

Dingsdag 14 augustus. Om half vier heb ik met de mail-coach Carmarthen verlaten. Het weder was zoo slecht dat ik weinig vrucht had van myne aangenomen gewoonte om steeds buiten op den wagen te gaan. Toch kwam my voor, dat het aanzigt van 't land nagenoeg hetzelfde blyft: men ziet byna geen heide, maar het land is zoo schraal op vele plaatsen, dat het den arbeid der landmans niet wel kan beloonen. Haver, gerst, aardappelen, rapen en weiland zyn het meeste wat ik hier zie. Op veel stukken land zie ik kleine hoopjes kalk uitgespreid, men vindt daarby, zoo ik hoor, veel baat tot bemesting. De kalk wordt

B.
tr.

wordt hier menigvuldig gebrand van de steen der rotsen.

De dorpen zyn geheel verschillend van de Engelsche, die ik tot nog toe gezien heb; deze waren zeer net en regelmatig, in veel opzigten gelykende naar kleine welvarende steden, de huizen waren doorgaans by elkander gebouwd; de dorpen die ik in Wales passeer zyn morsig, de huizen zeer verspreid, lomp en slecht gebouwd, overal wit gemaakt met kalk, tot het dak toe, wanneer het niet van stroo is. De bloemen voor de huizen zyn langzamerhand verminderd; hier zie ik er byna geen meer. De taal is geheel onverstaanbaar; er zyn veel keelklanken in, de Engelschen houden de uitspraak voor zeer moeijelyk; voor my is zy dit niet; ik heb al de klanken beproefd, en vond alleen moeijelykheid in de Ll.

Van Cold Blow ben ik met een postchais naar Tenby gereden. Ik maakte by die gelegenheid kennis met Capt. Longcroft, die ook naar Tenby ging en met my de chais nam.

Toen het weder wat opklaarde ging ik door de stad en langs het strand wandelen; om 5 uren ging ik in Tenby hotel aan de publieke tafel eten. Ik vond er vry goed gezelschap waar ik dadelyk kennis mede maakte. 'S avonds was het volle maneschyn; ik hervatte toen myne wandeling langs het strand, en was zeer voldaan over

[.]B.
[U]tr.

G. Tourist 6 96.

de verheven vertooning van den oceaan en de hooge
rotten waar de maan met majesteit op scheen.
Ik stel deze wandeling onder de genoeglykste die
ik my herinner.

Tenby ligt op een schier-yland, langs eene hooge
rotskust: men ziet aan de linker zyde de uitgestrek-
te baai van Carmarthen, en aan de regter zyde
den vollen oceaan, benevens het ylandje Caldy, het
geen grootendeels de woede der golven tempert.
Met laag water kan men ten zuiden en ten noorden
der stad groote wandelingen langs het strand be-
neden de rotten maken: het gezigt is verschillend en
de rotten aan beide zyden in allerhande zonderlin-
ge formen gebroken en geheurd.

De stad is klein maar zeer zindelyk.

Dezen avond heb ik wat byzonderheden aan myn
dagboek; het is moeyelyk om niet zeer ten achteren
te geraken, de oogenblikken zyn byna allen met
de reis vervuld, en 's avonds is men te moe of het is
te laat om nog te schryven.

<u>Woensdag 15 augustus.</u> Nog veel gewandeld
in en om Tenby. Ik begin nu reeds geheel bekend
te worden met deze plaats. Op alle hoogtens
en aan alle zyden van het strand ben ik reeds
eens of meermalen geweest. Het is meestal hetzelf-
de gezigt met kleine veranderingen; maar het
is zoo grootsch en zoo schoon, dat men het met

U.B. Utr.

genoegen dikwyls ziet.

Capt Lowcraft is my komen afhalen, om de baden en verdere inrigtingen te zien; ik heb ook een warm bad genomen. Het komt my voor dat er meer zindelykheid en betere order zyn kan zyn dan in de

Dezen avond was er bal. De dames, die ik aan tafel heb leren kennen, waren er ook, met deze en anderen waaraan men my presenteerde heb ik den geheelen tyd gedanst; het duurde tot 3 uren. Het was talryk en vrolyk, men was tegen my byzonder beleefd.

<u>Donderdag 16 augustus.</u> Heden was myn voornemen te vertrekken, maar het was een aanhoudende slagregen, en ook was er heden geen wagen op Pembroke en morgen wel. Ik heb myn tyd meest besteed om te schryven en van myne reis na te zien. Met het gezelschap in 't hotel, dat niet talryk is, ben ik geheel eigen geworden; het doet byna leed, om alsdan heen te gaan; maar schynlyk ziet men dezelfde lieden niet weder. er was maar een heer Cap. Jenkinson, een zeeofficier; van de dames weet ik de namen van Mrs Lloyd en twee dochters en Mrs Goldsmith, die veel gereisd had; haar man was toevallig niet in Tenby maar kwam daar eerdaags ook. Wy hadden gewoonlyk zeer goed gesprek: onder anderen was er dezen middag een aardig verschil

B Utr.

6. Tourist 8 103.

over den Corso te Milaan en Hide park te Londen.

<u>Vrydag 17 augustus.</u> De jongste juff. Lloyd heeft my dezen morgen een brief voor haren broeder te Cardigan gegeven. Ik vind de menschen hier zeer beleefd tegen een onbekend vreemdeling.

Met den wagen ben ik naar Pembroke gereden. Eene kleine onbeduidende stad. Het kasteel moet zeer sterk zyn geweest; de ruines zyn my niet zeer belangryk voorgekomen. Een hooge toren is nog in stand, het dak is een gewelf, alle zolders tusschen dat en den grond zyn weg. Het gezigt op dien toren is niet zeer mooi, het land is ~~zeer~~ eentonig en men ziet niet ver. nu was het ook laag-water en dit maakt de kleine vaartjes, zoo als dat, waaraan Pembroke ligt, afgrijselijk leelijk.

Ik ben gewandeld naar de werf (dockyard) omtrent twee mylen van de stad, maar als buitenlander mogt ik ze niet zien. Dit was de eerste weigering die ik als zoodanig ontmoette. Het hinderde my wel eenigzins, maar men moet hier de orders volgen: een byzonder verlof van de admiraliteit in Londen zoude my alleen den toegang hebben kunnen bezorgen. Ik zoude dit, wanneer ik er op bedacht was geweest, makkelyk, door onzen ~~my-~~ ~~nen~~ Ambassadeur verkregen hebben; en ik vind juist daarom de order onnuttig, dewyl de

Admiraliteit aan de bekwaamste mannen in het
vak, Dupin en anderen, den toegang verleent; het
groot der reizigers zoude zeker niet meer afzien
dan dezen. De vriendelyke wyze, waarop zich een
gezelschap van Teuby beyverde om my nog den
toegang te bezorgen, en waarop zij hun leedwezen
te kennen gaven, toen dit mislukte, was my een
duidelyk blyk dat men den vreemdeling niet
onbeleefd of met minachting wilde behande-
len. Ik weet niet of ik onkundige veel verloor
door niet ingelaten te worden. Ik zag intus-
schen van de hoogte de met muren ingesloten
plaats voor 't bouwen der schepen bestemd, de
gebouwen voor magazynen en woningen der
beambten ingericht, en de daken met veel kunst
opgeslagen om de schepen, die men bouwt,
voor regen te beschermen. Rondom bouw-
men vele huizen voor werklieden en ambte-
naren, tot de werf behorende, en men ziet
als het ware eene kleine stad geboren worden.

Van Pembroke voer ik in eene boot naar
Hilford; het weder werd regenachtig en guur,
zoo dat een groot kalemmer by de aankomst
zeer verkwikte. Een der roeijers had maar eene
hand; aan den arm zonder hand schroefde
hy een ring daar de riem in paste, zoo dat hy

U.B.

6. Tourist 6 H3

wel niet met twee handen, maar toch met twee
armen roeide.

Zaterdag 18 augustus. Milford-Haven is eene
zeer ruime baai, die overal diep is, en vele in-
hammen heeft, zoo dat er de grootste vloot
bij alle winden veilig zijn kan. De boorden zijn
niet hoog en zonder veel afwisseling, zoo dat ze
voor het gezigt weinig schoonheid hebben.
Milford is een geheel nieuwe stad, regelmatig aan-
gelegd; maar ongelukkig levert zij het treurig
voorbeeld van eene plaats die in hare geboor-
te vervalt. De straten zijn op verre na nog niet
voltooid, en reeds ziet men vele huizen ledig
en vervallen. ~~Het dok~~ De werf, die, dat nu te Pembroke
is, plagt hier te wezen, en deze verplaatsing is
oorzaak van 't verval van Milford. Zoo men mij
gezegd heeft, was de grond hier het eigendom van
Lord Hamilton, nu van Lord Greville; de
stad is door hen aangelegd. De plaats waar
de werf gemaakt was, behoorde ook aan
Lord Greville, en was alleen van hem gehuurd.
Bij de meerdere uitbreiding verlangde het gou-
vernement die te koopen; toen vroeg ~~men~~ hij zulk
een ongehoorden koopprijs, dat de admiraliteit,
in plaats van daarin toe te stemmen, besloot,
om de gehele werf over te brengen naar
de andere zijde, waar zij nu gevestigd is, en ~~nog~~
meer en meer wordt uitgebreid. Indien dit
zoo is, heeft hier wel de gierigheid de wijsheid bedro-

4FM

gen. Milford blyft toch steeds een plaats van eenig belang voor den handel en de scheepvaart.

De goede gelegenheden om te reizen nemen hier zeer af. Naar Cardigan rydt geen wagen hoegenaamd. Ik moest dus op myzelve daar heen zien te komen. De waard in de herberg, een zeer gedienstig man, heeft my met moeite een wagentje met één paard bezorgd, om daar naar toe te rijden; dit is wel niet goedkoop, maar toch minder duur dan met postrytuig, en ik had geen andere keus.

Tot Haverfordwest is het land heuvelachtig, maar welbebouwd, en de huizen op het land tamelyk goed. Genoemd stadje kwam my nog al lief voor; ook trof ik het juist, dat er markt was, en dus veel levendigheid: deze markt was drukker dan gewoonlyk, zoo men my zeide, dewyl men zich tegen den aanstaanden oogst van werktuigen en andere behoeften kwam voorzien. Ik zag vele uitstekend welgemaakte menschen, kracht, gezondheid en vergenoegdheid waren, zoo't my voorkwam in de trekken der meesten te lezen; dit volk is niet ryk maar, hier altans, scheen het niet ongelukkig te zijn.

Het zuidelyke deel van Pembrokeshire is door Vlaamsche volkplantingen vele eeuwen geleden bevolkt, men vindt hiervan in het breede berigten in den C. Tourist en in de beschryving van Tenby. — De afstammelingen dezer Vlamingen

In kleding zyn ze niet onderscheiden.

Men ziet byna geen boomen, het volk brandt hier turf, die in de heide gestoken wordt.

spreken Engelsch geen Welsch, zy zyn in zeden en gewoonten zeer van de Welshmen onderscheiden, en er is nog steeds min of meer haat tusschen hen. Deze twee soorten van inwoners scheiden zich boven Haverfordwest en het is als of zy eene onbewoonde streek tusschen beiden gelaten hadden, althans de velden en heuvels die ik van hier tot by Cardigan passeerde waren byna zonder huizen; heide en schraal weiland, een weinig haver en aardappelen, was byna al wat ik zag, het vee is zeer klein, en men ziet meer varkens en ganzen dan rundvee.

Omtrent half weg, in een ellendig huisje genaamd New-Inn, moest ik myn middagmaal doen met brood eijeren en spek.

Men had hier in deze ellendige herberg de muren toch ook met prenten versierd, en zelfs van zeer nieuwen datum: zoo hing er een van de moord van Manchester, van de begrafenis van princes Charlotte, van den slag van waterloo. Ik merkte op dat men hier, even als in de zalen der aanzienlyken, zeer verschillende onderwerpen naast elkander geplaatst had: aller naast de Kruisiging, hing eene prent voorstellende een matroos met een meisje in een publiek huis: „Jack got save into port with his prize" was het opschrift; en toch hadden deze prenten een punt van aanraking, dat ze namelyk beiden gedrukt waren te Dublin by Jones 45 Thomasstreet. In de kabi-

netten van schilderyen heb ik stukken, die even zeer afste-
ken en van gansch verschillende meesters waren, naast
elkander zien hangen.

Tegen het vallen van den avond kwam ik te Car-
digan. Naby deze stad wordt het aanzigt van 't land
veel beter; men ziet ook bomen die men te voren
bynaa niet aantrof.

Dezen avond bragt ik nog den brief aan den heer
Olivier Lloyd, die met my afsprak om den volgenden
zynen broeder buiten te gaan opzoeken.

Zondag 19 augustus. Cardigan is een kleine
stad, zoo als ik er reeds zoo veel in Wales gezien heb,
niet beter en niet slechter. Ik zie hier weder
de varkens door de straten lopen, even als in Pom-
meren en in Westphalen.

De oudste heer Lloyd, die op het vaderlyke landgoed
woont, was zoo vriendelyk my uit te nodigen, om,
met zynen jongeren broeder buiten te komen eten.
Wy zyn reeds vroeg (om half 12) uitgewandeld, en
hebben toen een grooten omweg gemaakt, langs de
boorden van de Teify, en zyn op de ruines van
het slot Kilgerran geklommen. De gezigten
zyn hier zeer mooi en afwisselend. Het landgoed
van den heer Lloyd, genaamd Coedmore, ligt op
eene hoogte tegenover de ruine. Het meeste
land en bosch aan beide zyden der rivier be-
hoort aan hem. Ik werd er byzonder vrien-

delijk en hartelijk ontvangen. Zyne vrouw is de
zuster van den Capt. Langeraffs dien ik in Tenby
gezien had; dit heb ik eerst in 't nahuisgaan van
den jongeren heer Js. gehoord.

Ik heb veel gepraat over het land en de inrichtin-
gen, maar de tijd is te kort om hiervan aanteeke-
ning te houden. Ik doe mijn best om zoo veel
mogelijk van het volk en het land, waar ik ben,
te leeren kennen, als mogelijk is.

Maandag 20 augustus. Dezen morgen ben ik
van Cardigan naar Aberayron gereden met een
postchais. De gelegenheden, om met publieke rijtui-
gen te reizen, worden meer en meer schaarsch: op
vele plaatsen zijn er in het geheel geen, en op ande-
re slechts enkelde dagen in de week; dit maakt
het reizen, altans wanneer men alleen is, zeer
kostbaar, en minder aangenaam; want behalve
't gemis van gezelschap zit men op verre na niet
zoo goed om rond te zien, in eene postchais als
op een Stage of mail-coach.

Het was zoo mistig, dat ik van den weg byna
niets konde zien. De wind verdreef nu en
dan de ~~mist~~ nevels, en (men zag ~~ze~~ dan tusschen de heuve-
len vliegen en zweven; dit deed mij denken aan de be-
schrijvingen die Ossian daarvan geeft. De grond is
hier weder vruchtbaarder, en men ziet meer huizen,
toch zijn ze steeds zeer slecht, en de inwoners zien er

vuil en armoedig uit.

Te Aberayron heb ik de wagen, die van Carmarthen naar Aberystwyth rydt, afgewacht; dit duurde langer dan ik gedacht had. Het weder was weer helder geworden, en ik had dus gelegenheid om rond te wandelen. Het dorpje is onbeduidend, het ligt aan den mond van een riviertje, Ayron geheten. (Aber beteekent mond in de taal van Wales) Ik heb langs de kust gewandeld, en ben vervolgens op een der hoogtens landwaardsin geklommen. De zee was zeer effen; ik zag byna geen schepen. Het land rondom is heuvelachtig, wel bebouwd, maar niet ryk. In plaats van hagen of sloten heeft men hier algemeen wallen of muren van steene en zoden. Van de hoogte waar ik stond, zag ik aan de eene zyde twee steenen bruggen over de Ayron, verscheide wegen die zich kruissen, veel verspreide huizen, ~~en~~ een aantal groene heuvels, weinig boomen; en de volle zee aan de ~~andere~~ ovre zyde. Het geheel was uitnemend kalm.

Ik heb de dorpschool bezocht: het is een nieuw gebouw, hoog van verdieping. De meester was schynbaar een goed beleefd man; het getal der kinderen was niet groot. Zy leeren hier Engelsch lezen en schryven, benevens cyferen. Zoodanige scholen zyn nu algemeen in Wales.

De avond was zeer schoon, wy reden over vele heuvels, door verscheiden dorpen, die in de verlich-

G. Tourist 6 151.

ting der avondzon meer schilderachtig dan welvaren-
waren; dikwyls zagen wy den oceaan die tegen de
wel bebouwde korenvelden aansloot: dit deed
eene goede uitwerking. Op veel plaatsen was
men bezig het graan te maayen. By Llanrgan
opende zich op eens de bergen die een tyd lang de
zee hadden verborgen gehouden; en op eens zagen wy
een schoon landschap in al de pracht van den
rypen oogst en de ondergaande zon, en tusschen
twee bergen door den oceaan. Dit gezicht op
dat oogenblik was waarlyk uitstekend schoon.
De ligging van Aberystwyth is niet daarmede
gelyk te stellen, altans vond ik het beloop der
bergen en het geheel der omringende land-
streek veel minder mooi.

Ik had nog even tyd om rond te wandelen.
Het terras langs de zee was tamelyk vol,
het gezigt is hier altyd mooi, omdat men den
oceaan voor zich heeft; maar het strand, de
rotsen en de huizen der stad waren beneden
myne verwachting.

Dingsdag 21 augustus. Reeds om vyf uren ben
ik met den wagen naar Devil's-Bridge (12 mylen)
vertrokken. Het weder was te goed om dit uit
te stellen. Ik verloor onderweg myne kaart
van Wales en verliet daarom den wagen. Ge-
lukkig vond ik ze spoedig weder en wandelde

toen verder naar myne bestemming. De weg door dit heuvelachtig land is by goed weder nimmer onbe-langryk. De herberg is nabij de brug en de watervallen, die het voorwerpen zyn waarom de reizigers herwaards komen. Uit de kamer waar ik ontbeet had ik het gezigt op een bergachtig, boschryk landschap: in het midden eene waterval, die in de verte aangenaam verlichte

De ~~Reiddaal~~ Mynach, een arm van de Rhyddol, stroomt door een zeer naauwe kloof in de rots, en valt kort daarna van verscheiden andere rotsen neder. De Rhyddol zelve stort van eene hoogte neder, kort voor zy de Mynach ontvangt; deze val van den Rhyddol is het, die men uit het huis ziet.

Ik ben tot beneden onder de Duivelsbrug afgeklommen; te weten tot by het ~~water~~ van de Mynach, waar het door de rots heen stroomt; omtrent zoo vast onder de brug, die over de gescheurde rots loopt. De opening is zeer onregelmatig, met vele uitstekende hoeken en punten; het water stoot en draait daar tusschen door, en maakt een sterk geraas; boven aan de rots en tusschen de opening staan en hangen boomen en planten in allerhande rigtingen. Eene zeer oude brug is grootendeels nog in wezen; maar de nieuwe die van yzer is, heeft men boven over de oude heen gelegd

Het woelige water vormt vervolgens de fraaye

waarin het zoodikwyls in zynen loop gestuit en gestoord water eindelyk ontvangen wordt, zeer grootsch en treffend.

Ik ben, niet zonder moeite, over style rotsen geklommen naar een hol waarin men zegt dat moordenaars plagten te schuilen. Het is links aller naast den val; men hoort het water boven zich, maar ziet het niet. Dit hol is, dunkt my, te klein en te weinig bedekt, om moordenaars te hebben verborgen gehouden.

By den val van de Rhijddol ben ik ook tot beneden afgeklommen. De rotsen rondom zyn in groote zeer ongelykvormige massen gebroken; hunne wanden zyn in dien schynbaren staat van verondering, waarin zy voor den groei van boomen en planten geschikt worden. Het water stort van den rand eener rots vry gelyk neder, wordt dadelyk aan de regter zyde door een anderen scherpen kant gestuit; en botst vervolgens nog eens tegen eene ronde uitstekende rots aan de linker zyde; daarna valt het als over eene trap in eene ruime kom, die rondom van hooge rotsen omringd is, en aan 't ander uiteinde van welke een kleine uitweg is. Op den rand van deze kom gezeten, poogde ik door deze schets my de herinnering te bewaren.

Na dat ik dit alles goed had gezien ben ik gewandeld naar Havod, 5 mylen verder. Dit is een uitgestrekt landgoed, de geheele valley aan de Ystwyth voor een geruime streek bevattende. De vorige

6. Januari 1857

UU

eigenaar Johnes heeft schatten aan het bouwen van 't huis, en vooral aan 't planten van boomen besteed. Het is nu in chancery, dewyl de kooper, Sir Th. W. Clotten in plytgeding is met anderen, die er meenen regt op te hebben. Het is jammer dat zulk een heerlyk goed zoo ongebruikt ligt, en merkelyk in eenen staat van verval komt; dit was reeds duidelyk zigtbaar. In het huis beviel my byzonder de wyze waar op de boekezaal met de oranjerie vereenigd was. De wandelingen waren [illegible] mooi, maar men had beter gezigtspunten kunnen verschaffen; ook had men van de Ystwith en de kleine bystroompjes, die van de bergen komen, meer party kunnen trekken, om de plaats te verfraayen. Het schoone hout is, dunkt my, het beste wat deze streek en dit landgoed bezit.

Ik was er met een kwaker, die zeer beleefd was: hy deelde my van zyn vleesch en brood en wyn mede, dat zeer verkwikkend was. Ik merkte op, dat toen wy het huis bezien hadden, hy zyn knecht riep en dien door al de vertrekken rondleidde, ten einde hem de schoonheden ook te vertoonen.

Ik wandelde weder naar de duivelsbrug, en reed met den wagen van daar naar Aberystwith. Thuis komende vernam ik dat er een bal was, maar myn linnen, dat ik te wasschen

gegeven had was nog niet gereed, en ik was ook zoo moei van myne wandelingen, dat ik van het bal maar liever geen gebruik maakte.

Woensdag 22 aug. Dezen dag heb ik gelegenheid gehad om Aberystwith te zien. Het is weinig grooter dan Tenby, niet zoo net, maar levendiger. Ik heb een bad in zee genomen. Het strand is hier steenachtig en ongelyk; voor't gezigt ook minder afwisselend als Tenby. — Een rei huizen langs het strand, het terras genaamd, wordt meest door de vreemdelingen, die komen baden, bewoond. Deze huizen zyn toch niet gelykvormig noch uitstekend. Dezelfde plaats is de gewone wandeling.

Het kasteel is wat verder zuidelyk, mede aan het strand, de ruines kwamen my niet bedui dend voor. Tusschen dezelve heeft men wandelpaden aangelegd, en van hier is het gezigt beter dan van het terras. Naby 't kasteel zyn de zoogenaamde Public-rooms, een gebouw waar geschikte zalen voor danzen, billard, leeskamers enz: zyn. Toen ik er was vond ik een aanzienlyk gezelschap in de groote zaal, om nieuwspapieren te lezen, en te luisteren naar muziek dat voor de neugters gemaakt werd. Zulke inrigtingen zyn in badplaatsen zeer nuttig, en er scheen hier goede order te zyn; al-

No. 5

Machynlleth, Cader Idris, Dolgelly, Bedgel-
lert

U.P.

bevreemde het my dat er geen klok hang, maar op de ledige menschen, die niet weten hoe zy den tyd zullen doorkomen, zien kunnen hoeveel van hunne taak zy reeds volbragt hebben.

Noch hier noch te (in) Tenby wordt hazard gespeeld.

In het baden der mindere standen, dacht my, dat juist niet de grootste voegzaamheid plaats had; men heeft my naderhand gezegd, dat die opmerking meer gemaakt was.

Zoo my niet een postillon dezen avond had bedrogen, zoude ik nog naar Machynlleth zyn gegaan.

<u>Donderdag 23 augustus</u> Reeds zeer vroeg ben ik met een postchais naar Machynlleth gereden, er zyn hier zeer weinig wagens of andere publieke gelegenheden voor reizigers.

De weg ging door een vruchtbaar vrolyk dal, waardoor de Dovey stroomt, de morgen was koel en helder. Overal is het koren ryp, het gras gemaaid en het geheele veld in den fraaisten stand van het jaar.

Een postillon die met losse paarden van Machynlleth moest terug komen, had zich zoo ver in drinken te buiten gegaan, dat wy hem op den weg vonden liggen, en van een boer vernamen dat men de paarden in het korenland had vinden weiden, en ze nu voor de schade,

U.B. Utr.

G Tourist. b 174.

Het was dezen dag verschrikkelyk warm. Kort
na vyf uren ging met den herbergier Pugh
naar den Cador-Idris, alles voorspelde een schoo-
nen avond. Ik vond het klimmen zeer ver-
moeijend; de ~~weg~~ afstand van den top is hier vyf mylen, het is vry
styl, schoon ik niet zeggen kan gevaarlyk.
Toen ik op den top kwam, was de zon nog ver
van de kimmen; maar ongelukkig begon zy
hoe langs hoe minder te schynen en vlie-
gende wolken werden door een fellen wind
naar den berg aangevoerd. Ik miste dus
die groote beloning, die het vermoeijend
klimmen zoo aangenaam verzoet, namelyk
de verrukking van een helder uitzigt te
hebben. Ik kon toch de zee, de riviere haw-
dach, de rotsen van Barmouth, en verder een
aantal bergen, die naby den Cador Idris ~~en~~ liggen ~~maar~~
~~lager dan deze zyn~~, rondom my zien; ~~en~~ ~~zelfs~~ ook leerden
de wolken die op den wind zweefden ~~en~~ (somtyds) ge-
heele streken op eens ~~over~~ dekten en ~~ook~~ dan weder
bloot lieten ~~waren~~ een verheven en zonder-
ling tooneel. (Dit alles was) wel waard de moete die ik
genomen had; en het was alleen omdat ik
nog meer verwacht had, dat ik my te leur
gesteld vond. Het gezigt op verscheiden ber-
gen van Zwitserland, en zelfs elders op ~~op andere~~ minder
~~hooge~~ verheven punten, overtreft toch ver dat op den Cador Idris.

Utr.

Deze ligt te zeer omringd van ~~hoogere en lage~~ ~~ee~~ andere bergen, die verhinderen om eenige uitgestrektheid van land te zien; en die (bergen) zelven zyn te eentonig en te dor, ~~zyn~~ om een regt mooi panorama op te leveren. Ik verlangde aan de zyde van Dolgelly af te klimmen; myn gids zeide my, dat die weg makkelyk te vinden was, en dat een kleine jongen, die met ons van Kinnfford-Inn was gekomen, in Dolgelly woonde, en my vergezellen zoude; hierop vertrouwende liet ik myn gids terug keeren, en begon den berg af te klimmen. Toen ik een eind ver was afgeklommen, bemerkte ik dat de jongen, die by my was volstrekt den weg niet wist, en dat hy geen Engelsch verstond; dit was zeer onaangenaam, want wy geraakten spoedig op zeer moeyelyke en steile plaatsen, waar ik meer-malen met groote en kleine steenen een eind naar beneden schoof, en moeite had my tegen te houden. Ik kon niet weder terug en moest dus maar wagen, om myn kleinen onkundigen leidsman te volgen, die op alle myne vragen, ha, yes of no antwoordde, en niet verstond wat ik hem zeide. Toen wy aan den voet van den berg kwamen, werd het ~~geheel~~ volkomen donker, en wy geraakten tusschen de steenklompen, de struiken en de plassen geheel verdwaald. Eindelyk na dat wy lang dan in de eene, dan in de andere rigting door deze ~~onaan~~ wildernis gedwaald hadden, kwamen wy aan een bosch dat door een muur omringd was; dit gaf moed, want nu moesten wy toch nabij eene bewoonde plaats zyn. Wy volgden een eind lang de muur, en hoorden eindelyk honden blaffen op ons geroep;

B.
tr.

C. Taurist. b 172.

nader komende hoorden wy antwoorden als wy schreeuwden, en nu toch kwam my de jongen te pas; hy bedierde namelyk in het welsch dat wy verdwaald waren, en zoo kwam eindelyk een boer naar ons toe, die langs verscheiden voetpaden en over zanders ons op den weg van Dolgelly bragt, dat toen nog omtrent drie mylen ver af was. — Toen ik van mynen dwaalweg verlost was, merkte ik op, dat de nacht uitstekend helder geworden was, er was geen maan, maar de starren stonden zeer levendig aan den blaauwen hemel, zoo dat ik duidelyk alle de bergen die rondom deze valei insluiten konde onderscheiden. Dit gezigt was vol majesteit: ik vergat myne vermoeidheid en beklaagde my geheel niet over mijn dag. — Weinig dagen in 't gewone leven staan in waarde gelyk met die waarop men den aanblik geniet van een helderen starrenhemel tusschen de hooge bergen.

In Dolgelly was het zeer vol, het was juist de tyd der Assizes, en by die gelegenheid komt men uit de omstreken daar naar toe. Het is zonderling dat men den tyd waarop misdadigers gevonnisd en regtsgedingen beslecht worden, tevens bestemt voor feesten; er waren drie dagen achter een bals, dat van dezen dag werd gegeven door den Sherif, het was juist in de herberg waar ik aankwam, en myn hospes zeide my dat ik des verkiezende daar van zyn konde. Myne vermoeidheid evenwel, en ook de omstandigheid dat myn goed, 't geen ik van Hirnsford-Inn herwaards gezonden had, niet voor half twaalf aankwam, verhinderde

B.
tr.

H In de herberg waren verscheiden reizende kooplieden of klerken liever reizigers voor kooplieden. Ik trof die dikwijls aan. Het schijnt in het algemeen in Engeland en byzonder in Wallis de gewoonte dat de kooplieden zelve of anderen voor hen jaarlyks rondreizen om met de winkeliers en partikulieren koopen te sluiten; elk heeft na zy my gezegd hebben, een vaste toer, zoo dat dikwijls een koopman verscheidene reizigers voor verscheidene streken van het land heeft, waar deze de menschen leeren kennen, en dus met beter gevolg de belangen van hun huis kunnen waarnemen. Zelden heb ik van die reizende kooplieden aangetroffen die veel onderrigt wisten te geven of kennis hadden van dingen die niet onmiddelyk tot den tak van hunnen handel behoorden; en hun gezelschap is my tot nog toe zeer weinig aantrekkelyk voorgekomen. Zy reizen meest te paard of met kleine rytuigen (gigs).

+ Vervolgens zyn wy regts van den weg afgegaan ~~en~~ hier liepen de paden over heiland en door bosschen

+ Deze is ~~zoo~~ ~~van~~ rondom ingesloten (het ~~de~~ geboomte) zoo dat men er niets van ziet, voor dat men zeer naby komt, en reeds lang het gerui[s] van het water gehoord ~~vernomen~~ heeft. Genaderd tot aan het kleine riviertje ~~afkomen~~ dat van den val af komt, ziet men ~~uw~~ ~~da~~ (boven van de rotsen) het water (eerst in twee stroomen van ongelyke hoogte ~~naast elkander~~ ~~nederstorten~~, en ~~zoo wat lager~~ ~~tot eenen meer~~ ~~uitgespreiden~~ daarna vereenigd in eenen breeden stroom ~~vereenigen~~ ~~naar beneden~~ nederstorten

x Ik heb een paard aangenomen van hier tot Carnarvon, waar de eigenaar binnen eenige dagen zelf komt en het dan weder mede zal nemen. De gelegenheden om met postkoetsen te reizen zyn hier zeer schaars.

6. Tourist. 6195.

.B.
tr.

den my om te bal te gaan. Ik heb alleen met de boeren en boerinnen buiten aan 't vengster gaan kyken, en van daar scheen het my toe niet zeer talryk, maar zeer fatsoenlyk te zyn.

Vrydag 24 augustus. De Assises zyn, zoo ik hoor, geheel zonder zaken; er was maar één gevangene, en diens zaak is tot de volgende Assises uitgesteld, omdat een getuigen, die hy verlangde te doen hooren, niet verschynen konde. Ik ben dezen morgen gaan zien toen er zitting was; die werd met trompetten aangekondigd, en een aantal hellebardiers gingen vooruit. Er waren eenige civiele zaken op de rol, die allen werden uitgesteld. De Regters zyn slechts twee in getal, zy hebben pruiken en zwarte togas ~~en~~ ~~pruiken~~ voor kostuum. De gehoorzaal is zeer slecht; men zal, zoo ik hoor dit jaar eene nieuwe bouwen.

Ik heb nog wat om en door Dolgelly gewandeld; het stadje is klein, onregelmatig en vuil; maar de ligging is uitstekend schoon, midden in hoogere en lagere bergen, die boven elkander uitsteken, en die meestal met hout, koren en weiland vrolyk bedekt zyn; eenige fraaije landhuizen, Cottages, staan ~~steken~~ hier en daar ~~uit~~, tusschen het groen en zyn zeer gunstig geplaatst.

H Tegen twee uren ben ik ~~te~~ ~~paard~~ van Dolgelly vertrokken, ~~met een~~ gids + den eigenaar van myn paard die ~~my~~ voor (diende) om my de watervallen te wyzen. Wy reden eerst eenige mylen den gewonen weg (die naar Tan-y-Bwlch loopt), midden ~~tusschen~~ hooge bergen, ~~en~~ den Cador Idris hier dan naast en dan achter ons. + De eerste waterval waar wy aankwamen die, ~~ik~~ ~~nog~~ ~~was~~ de Doll-y-mullin. + ~~Hevas op de onder~~ ~~de punten~~ ~~...~~ ~~...~~ af ~~om het schrap~~ ~~...~~

Wat lager is de Maddoch die met de vorige gemeenschap heeft. Deze is tusschen 70 à 80 v. hoog heeft eenige gelykheid met de Pissevache in Zwitzerland. Het water stroomt over eenen hellenden ruwen rotswand, ~~die eenigzins hellend is~~ en verspreidt zich in menigvuldige stralen, die nu en dan worden vereenigd in holtens tusschen de rotzen, ~~waarin zy weder uitstorten~~ om by het uitstorten op nieuw ~~gevormd~~ verdeeld te worden; ~~tot~~ Eindelyk ~~alles wordt opgevangen~~ valt de geheele massa water neder ~~vaalt~~ in een ruime kom, daar het tusschen groote steenklompen heenslingert om een zacht vloeyend beekje te vormen. +

Aan de rotzen rondom deze beide watervallen staan en hangen in alle richtingen eene groote verscheidenheid van geboomte, die veel toebrengen om het geheel te verfraaijen. Behalven de eiken bevielen my byzonder de mountain-ashes, die met hunne rode bezien zeer sierlyk tusschen de andere boomen uitstaken.

Na dezen uitstap bragt myn gids my weder op den grooten weg ~~naar Tan-y-bulch~~; ~~en ik~~ bevond my nu op 8 mylen afstands van Dolgelly, myn gids keerde naar die plaats terug, en ik zeer genoegelyk ~~zeer genoegelyk~~ vervolgde ~~ik~~ ~~zee~~ in myne ~~een~~ eenzaamheid, mynen weg ~~by 't vallen van den avond~~

Ik passeerde een paar middelmatige dorpen, en kwam, tegen het vallen van den avond, aan ~~het~~ de schoone vallei van Festiniog en de herberg van Tan-y-bwlch. Ik was voornemens geweest hier te overnachten, maar de avond was zoo aangenaam

en alles voorspelde my eene schoonen morgen om
den Snowden te beklimmen, zoo +

kaal maaken zeer warmen dag, ~~en de starre hem~~
~~mel zoo helder aan den hemel~~ † dat besloot
[dat aan den voet van den Snowden gelegen is en]
om daar te ryden ~~tot~~ naar Bethgelert } daar
ik slechts 8 mylen van af was. + ~~Ik hoopte ook~~
~~op eenen schoonen morgen om den Snowden~~
~~te beklimmen~~. Ik ~~bevond my~~ [was] weldra
geheel omringd van hooge bergen, ~~die~~ waarop
van rondom het gewelf van den ~~schoo~~ helderen
starrenhemel ~~als het waar~~ scheen te rusten,
De stilte van den nacht en de volkomen een-
zaamheid waarin ik ~~my bevond~~ [was], vermeerderden
~~kraag~~ der indruk ~~die dit verheven~~ van eerbieden
opgetogenheid die deze voorwerpen op my
maakten.

Niet lang evenwel bleef alles zoo stil. Ik
begon al spoedig in de verte te hooren donderen,
en zag nu en dan weerlicht; langzamerhand
naderde het ~~gedruis~~ onweder, en eindelyk
werd de schoone blaauwe lucht bedekt
van opeengepakte wolken, alles werd zwart
en donker. Ik was omtrent op de helft van
~~den~~ [mynen] weg en kon dus niet meer terug. De donder
~~werd~~ [was] nu byna onafgebroken en werd schrikbarend
van de onderscheiden bergen teruggekaatst. Ik
konde naauwelyks [meer] den weg zien, maar nu
en dan stond alles als in vuur door den blikzen,
verscheiden slagen vielen zeer naby my neder, zoo dat
alles om my heen dreunde; ~~myn paard trampelen~~
~~een van angst~~. Er was eene verhevenheid in dit

tooneel ~~dat~~ zoo als men zich niet ligt kan voorstellen, en ik achtte het niet onverschillig in den nacht op een eenzamen weg in het midden der bergen een geweldig onweder gezien te hebben, zeldzaam vertoont zich de natuur in zoo veel majesteit.

Behalven de sterke afwisseling van het licht van den bliksem en de gewone donkerheid, was er nog groote verscheidenheid in de bliksemverlichting zelve (als ik het zoo mag noemen); die kwam na-melijk van ~~van~~ alle kanten, en gaf aan de ber-gen telkens een ander aanzigt naarmate van de rigting waarin het licht er opviel. Ik merkte ~~een~~ op, dat nu en dan ~~hooge~~ bergen, die in de verte boven anderen uitstaken, op eens verlicht werden, terwyl rondom my alles don-ker bleef; dit deed eene zonderling schoone uitwer-king. Het licht werd op die bergen geworpen door den bliksem van onweerwolken in de laagte hangende ~~tusschen~~ die en de bergen welke my omringden ~~hangen~~. Ik zoude dit te meer gewaar worden uit den rand van ligt, ~~die zich vertoonde aan deze laatste~~, ~~en~~ die de donkerblyvende bergen als omboorde, en die veel overeenkwam met den rand van licht om de wolken, wanneer de zon ~~er~~ daar? achter schijnt.

Myn paard kromp nu en dan in een van angst, en het was moeijelyk het met eenigen spoed te doen voortgaan; dit was te erger omdat het weldra begon te stagregenen. Daar ik nergens schuilen

Ik ben in de kerk geweest zy is klein en wordt in gewerkt om ze te herstellen; dit scheen zeer nodig te zyn. De dienst wordt hier in de landtaal, het welsh, gedaan, ik vond een bybel in die taal op den predikstoel, het is zonderling dat dezelve niets met andere Europische talen overeenkomt. Het was my by het inzien van dien bybel als of de groepen van letter geheel anders waren dan van ~~alle~~ de talen die ik ken, of waarin ik boeken gezien heb.

++ Eene gewoonte die geheel byzonder is aan Wallis en, zoo ik meen zelfs alleen aan het Noorde daarvan, zyn de harpspelers; deze ~~zyn~~ ~~meest blind~~ vindt men byna in alle herbergen. ~~Zy~~ bespelen een byzonder soort van harp dat kleinder is dan de gewone, en ~~elders~~ in Engeland bekend is onder den naam van „Welsh harp" Er was in deze herberg een ~~byzonder~~ zeer goede harpspeler, ~~wiens~~ melodien my zeer bevielen; hy was ~~blind~~, en zoo ik hoor zyn zy dit dikwyls. men denkt daarby onwillekeurig aan Ossian.

Afleiding van den naam Betgelert

kende moest ik my dus getroosten door niet te worden.

Ik passeerde Pont-aber-glaslyn en zag nu en dan door den bliksem dat ik door rotsachtige en ruwe ~~berg~~passen reed. Eindelyk kwam ik over half ~~twaalf~~ (vermoeid en verkleumd) te Bethgelert aan, en verkreeg (toch niet zonder moeite) een groot vuur om my te drogen en te verwarmen.

Zaturdag 25 augustus. De hoop om (dezen morgen) den Snowden te beklimmen is vervlogen; het onweder het eene groote verandering in ~~het~~ de lucht te weeg gebragt, alles is nu met wolken en nevels bedekt.

In de nabyheid van Pont-aber-glaslyn zyn kopermynen die ik geen gelegenheid heb gehad te gaan zien.

Betgelert is een klein dorpje midden tusschen hooge bergen, juist op het punt waar drie valleyen byeenkomen; zoo als meestal tusschen de bergen is hier ~~weiland~~ veel weiland; en het geheele voorkomen (van dit plaatje) is met zeer gelyk aan de dorpjes in Wälliserland en Graauwbunderland, waar men ook de huizen van steen bouwt en waar byna het eenig bedryf der inwoners de veeteelt is.

++ Ik ben hier tot na 12 uren gebleven, maar men voorspelde geen verbetering in het weder (ik en moest dus myne reis vervolgen.

U.B. Utr.

4

Maandag 3 September. Van Kendal naar Ambleside, met de Stage-coach. 13 mylen. – Heuvelachtige weg, vry goede dorpen, de huizen van gehouwen steen gebouwd; maar niet zoo net als elders in Engeland. Het was regenachtig weder, toch vond ik het eerste gezigt van Windermere treffend mooi: helder water, omringd van lachende velden en heuvels, overal versierd met fraai geboomte en landhuizen. Wy passeerden niet door Bowness; het beste punt op den weg was by Lowood-Inn: het speet my bykans dat ik niet daar bleef. Ambleside is een onbeduidend dorp. De regen deed my byna wanhopen, om dezen dag iets van het meer en de landstreek te zien. – Ik ging eerst naar de tentoonstelling der teekeningen en platen van den Heer Green; zy bevielen my wel, maar over de gelykenis konde ik niet oordeelen, daar ik de oorspronkelyke gezigten in de natuur nog niet kende.

Toen het weder wat beter werd, ben ik gewandeld naar de waterval genaamd Stock-Gill-Force, slechts een myl van Ambleside. Het water valt in twee ongelyke stroomen, die zich lager vereenigen. De rotsen en 't geboomte rondom zyn zeer wild en vormen een goed geheel. Ik heb met genoegen een half uur op de verschillende standpunten doorgebragt.

8 pp.

Na 't eten heb ik, hoewel 't niet volkomen helder geworden was, eene vaart op Windermere ondernomen. De boorden bevielen my zeer; de bergen zag ik soms helder, soms in 't geheel niet, en over 't algemeen was er een rei van wolken langs den horizon, welke op de bergen scheen te rusten. Ik dronk tee in de Ferry-Inn, en voer terug toen het reeds donker was: de maan en de sterren bleven weg en ik zag niet anders op het meer dan de lichten van de huizen. Op zekere plaats hoorden wy een geruisch, als van een waterval; de bootman zeide my dat dit een voorteeken van regen was, en door het water van 't meer, maar niet door een waterval veroorzaakt werd.

Dinsdag 4 Sept. Bewolkt weder. Na 't ontbyt gewandeld naar Patterdale om Ulleswater te zien. 10 mylen. Men passeert de bergen die tusschen de twee meeren: ~~Derw~~ Windermere en Ulleswater liggen. By 't opklimmen had ik rugwaarts mooije gezigten op het meer en de groene valleijen; hooger komende ook op andere meeren en zelfs op de zee in de verte; deze konde ik toch door de nevels niet goed onderscheiden. De weg wordt meer en meer woest: aan weerszyde hooge rotsachtige bergen, waar niet dan dun gras voor de schapen

en eenige koeijen gevonden worden; behalve dezen ontmoet men varkens en ganzen, anders niet. Huizen vindt men eerst voorby het meertje Broader Water. De eigendommen zyn, als in alle bergachtige streken, afgescheiden door muren van ongelyke stukken rots op een gestapeld.

Te Patterdale nam ik een boot die my over het meer zoude brengen zoo ver als het weder zoude gedogen. Ik ging eerst den zeer ouden boom op het kerkhof bezien. Weinig takken zyn nog om den veralnden, uitgeholden stam overgebleven, en de punten daarvan zyn ook reeds in een verdorrenden toestand. Deze boom is als de gryzaard in den laatsten tyd van zyn lang gerekt leven.

By 't afvaren was alles donker bewolkt, alleen de verste berg dien ik zag, de Hell-Fell was helder door de zon beschenen. Toen ik even op het meer was, kwam er slagregen. Hoewel dit niet aangenaam was, had toch zelfs de vertooning van het water in dat oogenblik eenig belang voor my; de vallende, dikke regendroppels vormden als 't ware een veld van parels; ik had my niet voorgesteld, dat dit zoo fraai zyn konde. Ik ging aan land by 't landhuis van den Hertog van Norfolk. 4 m. — Het behoort thans, volgens 't geen my de huisbewaarder zeide, aan den neef des Hertogs,

Sir Henry Howard. Terwyl ik hier was hield de regen op, en werd de lucht helder. 't Gebouw beteekent niets maar 't gezigt is mooi. Naby dit huis is een waterval genaamd Airy-force; zy is niet groot maar zeer heerlyk en bevallig; zy behoort tot de zacht-stuivende, niet tot de geweldig stortende watervallen.

Vervolgens ben ik nog gevaren tot naby Watermel-lock, &c.—

U.B. U.tr.

Langs Derwentwater door de val
ley van Borrowdale – watervallen
en gehuchten, Bowderstone –
Borrowdale en zoo naar het hoog
uitzigt op de vallei – Stey-
head Loodmijnen – Great Gavel
de zee en de ~~vesten~~ [illegible] bij 't afklim-
men plaatse naar Kapel, St B
~~Tillen~~
~~Egremont~~ langs het meer
naar het dorpje – Gewandeld
aan de andere zijde hooge rotsen
als kegelvormige St Bees met scher
pe puntige randen, veel ~~op de~~
boven der rotsen, meer afgeschaa

kaand. van Kendal naar Amble-
side – heuvelachtige weg – tamelijk
goede dorpen (de kunnen) van gehouwen steen ge-
bouwd maar niet zoo net als elders
in Engeland. – Gezigt op t meer
zeer mooi hoewel t regenachtig
was. – Ambleside – wat gewandeld
en prenten van Green gezien – Stock-
watervall – na t eten glsave op
Windermere, tee gode. ferryman
en ooge gezigten – wolken langs –
en soms over de toppen der bergen
(Halten zien) – savonds nog donker
– geruis in t water dat regen
voorspelt – ligten der huizen

aan den oever –
Dingsd. – bewolkt weder na
t ontbijt gewandeld naar
Rydalwater – eerst mooie ge-
zigten ringvaardig op t meer
en de groene dalen – zonne-
schijn tusschen de wolken –
De weg wordt weer rots-
en dun gras; muren tot
afscheiding der aangelande
koeijen schapen en varkens
– ruisen der bergstroomen
Broadwater – pattern ale
hell fells in zonneschijn
ande boom – op t meer
slagregen – terwijl ik in t huis

van Duke of Norf (thans bij Henry Howard, zijn neef) was meest het liefelijk hebben het gebonde belaste niets 't genuß ons meer - bezochten wel Airy force met groot waarval van de zacht stromende soort, verder gevaren tot Watermillock
De wolken braken en schoven her en daar weg zoo dat de helder blauwe hemel zigtbaar werd. Toen was de belichting uitsteekend schoon: de zon beschein sommige bergen terwijl anderen in donkere schaduw lagen. Ginder [illegible] was een groene weide met het grazend vee in volle licht der zonnestralen terwijl soms om de toppen der rotsen donker zwarte wolken. Door het brijzelen der wolken wisselde deze glanzende tekenen af; men zag tusschen de wolken de zigtbare stralen der zon zich naar alle zijden uitstrekken -
Terugvarende werd de wind geweldig sterk, onze boot ging op en neder als in de volle zee.
Dit omtrent 7 mijl water van ½ tot 1 mijl breed tusschen de bergen in, en veel meer, met de zwarte wolken in aanhoudende beweging maakte een treffend verheven geheel.
Eindelijk werd de wind zoo sterk dat de bootman er niet wel meer tegen in konde roeijen. We gingen dus aan 't land en wandelden verder een 4 m. naar de [illegible]. Het [illegible]

ging langs de helling der ber-
gen zoo dat ik regts van my
het meer had. De wind maakte
my 't dan het voorgaan zeer
moeyelyk. –

Nu had ik over het meer de
schoonste gezigtspunten, telkens
stond ik stil om zagwaard te
zien; de lucht hemel vol
wolken was helder geworden,
ik zag de bergen in hunne
onderscheiden afstanden, en de
ligtingen; onbeschryfelyk mooi
was het ~~by 't ondergaan der~~
de bergen aan 't oostelyk uit
einde van 't meer volkomen
door ondergaande zon beschenen
te zien, met die tintrekking

van kalmte en rust die
daarnaan ligen is terugh van
om my alles woest en onstui-
mig was: de bergen en rotsen
de vliegende wolken, het
water dat schuimende alsof
het de baren der zee waren.
Dit contrast was heerlyk
schoon, en ik beklaagde
my zoo volstrekt niet dat
ik held niet op een helderen
zomerdag gezien had. —

Stormen van 't water te Ros-
tand – gelezen [illegible]

water Flemming. Het water
valt van een gelyke loodregte
rotsen eens neder – niet hoog
zoo als 40 v. – de rand waarover
het neerstort is a 12 v. breed
[illegible] verhevene rotsen aan
weerszyde. De massa water
is vry groot en daar het in
eens nedervalt is de kolking,
het opgejaagd waterstof sterk
en fraai. – Er is een gaanpad
naar toe gemaakt, een mag
[illegible] plaats om te zien. Dit
is ~~zeer mooi~~, maar de kunst
heeft ook geholpen om de kanten
der rots aan weerszyde regt
en gelyk te maken, dit heeft

men moet de natuur laten
werken zoo als zy wil, ook
wanneer zy min regelmatig
is dan het ook zeker te ver
langen –

Ik ben lager afgeklommen, beneden
valt hetzelfde water nog eens
over verscheiden trappen van
brekers onregelmatiger en
fraaijer – men ziet hier de be
wegingen veel in de verte. Dit
geheel voldoet zeer goed; een
weelderig gebroomte omringt de
plaats van alle zyden –

En [illegible]
[illegible]
Paar [illegible]

tijger groen kemoch sebpen
voor geel den wal bie o fen
verkeer net & t zalleen ne
ee nog het hoog Tirch ?
tijgen en onder door een
stenen brug die over het
water loopt. Van de kapen
in alle ... fakkels ba
konen ... die aan 't
ware een groot broo
vormen, zoo dat men
de licht ... ziet. Dit alle
te kunnen doet eene zeer
schilderachtige uitwerking

5

Edenburgh.

Woensd. 12 Sept. Om 5 uren aangekomen – geslapen tot 10. – Door de stad gewandeld – naar Leith – Picture of Edenburgh gekocht. Dokken haven gezien – Gewandeld – Gegeten in de herberg – Door de oude stad gewandeld. M. J. Thuis geschreven. – thee gedronken.

Donderd. 13 Sept. Wandeling gedaan op Calton-hill, daarna door de Nieuwe Stad; vergeefs aan 't huis van Dr Brewster geweest. – Groote wandeling door de Oude Stad, den heer Christison opgezocht. – Castle Hill – Panorama van de Noordpool gezien – Gegeten – Holyrood house gezien – Weder by den Heer Christison gew. – In het theater, de krooning van Henry V. en Is he jealous? zien spelen – thee gedronken

Vrijd. 14 Sept. Met een ander reiziger door de Nieuwe Stad gewandeld. – Naar Leith geweest – een bezoek aan den Nederlandschen Consul gegeven, met hem de doks bezigtigd, de Smak en de stoomboot die op Londen varen bezien. – Met den heer Chr. groote wandeling gedaan, door King's

2

U.B. Utr.

5

Edenb[urgh].

Woensd. 12 Sept. Om 5 uren aangeko-
men – geslapen tot 10. – Door de
stad gewandeld – naar Leith – Pic-
ture of Edenburgh gekocht. Doksen
haven gezien – Gewandeld – Gege-
ten in de herberg – Door de oude
stad gewandeld. M. J. Thuis ge-
schreven. – thee gedronken.

Donderd. 13 Sept. Wandeling gedaan
op Calton hill, daarna door de Nieu-
we stad; vergeefs aan t huis van
Dr. Brewster geweest. – Groote
wandeling door de Oude Stad, den
heer Christison opgezocht. – Castle
Hill – Panorama van de Noord-
pool gezien – Gegeten – Holyrood
house gezien – Nader by den Heer
Christison gew. – In het theater, de
Kroning van Henry V. en Is he jealous.
zien spelen – thee gedronken

Vrijd. 14 Sept. Met een ander
reiziger door de Nieuwe Stad ge-
wandeld. – Naar Leith geweest,
een bezoek aan den Nederland-
schen Consul gegeven, met hem
de doks bezigtigd, de Smak en de
stoomboot die op Londen varen be-
zien. – Met den heer Chr. groote
wandeling gedaan, door Kenig-

2

6

Woensd. 19 Sept. Het belangrykste voor my te
Newcastle was, de steenkoolmynen te zien. Ik
vernam, dat de ~~belangrykste~~ uitgestrektste waren ~~die~~ genaamd
Percy main en Howden, omtrent zes mylen
van de stad, op den weg naar Shields. Ik moet
my beroemen over de vriendelykheid waar mede
ik behandeld werd. Schoon onbekend, bezorg-
de men my dadelyk de gelegenheid om my-
ne nieuwsgierigheid te voldoen. Ik trok
daar toe bestemde overkleederen aan en
een mynwerker ging met my om my
te onderrigten. Aan den mond van
Howden Collery gekomen zag ik het stoom-
werktuig bestemd om de kolen op te trek-
ken, van $30\frac{3}{3}$ paarden kracht, en dat om het
water uit de myn te pompen van 120
paardenkracht. Er zyn hier drie openin-
gen, die eigentlyk maar door een beschot
van balken zyn afgescheiden, en saam een
gegraven put vormen. Twee dezer openin-
gen dienen om kolen op te halen, de der-
de om het water te pompen. – Er gaan
telkens twee manden met kolen gevuld
in elk der twee openingen naar boven en
twee ledige naar beneden. De werklieden
gaan in deze myn langs denzelfden weg door
middel der koord naar beneden en naar boven.

U.B. Utr.
U.B. Utr.
24[?]

De diepte der mijn was hier 135 vademen (810
voet) Ik ging met mijn leidsman in eene
naar beneden
mand, en ditmaal gingen er geene gevulde
manden naar boven, alzoo dit gevaarlijk
zoude zijn. — De nederdaling was ver-
bazend schielijk, wij waren geen volle twee
minuten onderweg.

Na eenige oogenblikken gezeten te hebben
om aan den overgang van dag in nacht te
gewennen, begon ik nu mijne onderaard-
sche wandeling. In de gangen die wij
eerst doorgingen kwamen wij aanhoudend
ladingen kolen in manden tegen, die door
een paard werden voortgetrokken. Deze
bestonden uit houte stellen met yzeren
raderen die in rolwegen pasten. Mijn leids-
man noemt deze stellen Rollies of Borgies;
op elk staan 2 manden, en een paard
trekt doorgaans 8 manden op 4 zulke
rollies. — Opdat de volle en de ledige man-
den elkander zouden kunnen passeren
zijn er op zekere afstanden uitwegen ge-
maakt maar de eene bezending regel-
matig wacht tot de andere voorbij is. Deze
plaatsen noemt mijn leidsman Signs; ik
heb ze elders outlets hooren noemen.
Niet overal kunnen de paarden met de rollies

passeren, dit is alleen op de groote wegen, maar
lagere en smallere wegen of gangen leiden
naar de plaatsen waar de kolen uitgegra-
ven worden; langs deze wegen worden de
manden een voor een op kleine yzeren wa-
gentjes, Trams genaamd, door jongens ver-
voerd: twee jongens voor elke tram. Door
middel van een kraan plaatsen de jongens
de manden van de trams op de rallies.
Wy kwamen op eene plaats waar de helling
zoo sterk is dat het vervoer moeyelyk door
paarden of jongens zoude kunnen geschie-
den; hier heeft men een stoomwerktuig
van 12 paarden kracht gemaakt; dit trekt
door middel van een keten telkens 4
rallies met 8 manden naar de hoogte,
en van daar worden ze dan verder door
paarden vervoerd. Om het slepen van den
keten voor te komen zyn er op zekere afstan-
den (op den grond) cylinders die draayen als de keten er
over heen gaat.

Deze myn is zeer uitgestrekt, de verste
punten zyn meer dan $1\frac{3}{4}$ myl van elkan-
der. Men is genoodzaakt altyd eerst naar
het verste punt van de myn voort te wer-
ken en van daar te beginnen met de ge-
heele ader uit te graven, dewyl men

heer men van voren aan begon het geheel uit te graven en het gewelf dus te laten instorten, de weg om verder te gaan zoude afgeslo-ten zyn. De wyze hoe men het uitgegravene laat inzakken en de pilaren, die tot ondersteuning gelaten waren, weg neemt, is zeer goed in de reis van Simond opgegeven, maar heeft het my hier even zoo beschreven; en ik kon er niets van zien dewyl die plaatsen geheel gevuld zyn; zy dienen alleen nog om het water in de kleinere overgeblevene tusschenruimten te ontvangen, wanneer zy namelyk lager zyn dan de plaatsen daar men nog werkzaam is; dit was hier het geval. —

Ik ben op verscheiden plaatsen geweest waar men aan het uithakken was, en heb ook een gat zien boren en met kruid de kolen vervolgens zien doen springen. Het boren geschiedt met een staaf die vooraan den vorm van een bytel heeft en met een hamer steeds dieper geslagen wordt terwyl de werkman dezelve met de hand ronddraait. De slag van het springend kruid is dofer niet zoo sterk als ik verwacht had.

De ader is hier door elkander zes of zeven voet dik. Nu en dan gaat zy niet regt (horizontaal) voorwaards; maar gaat in eens met eene bocht naar boven of naar beneden. Dit noemt myn leidsman troubles. Om dan toch een doorgaanden weg te hebben is men dikwyls genoodzaakt om gewelven te metselen.

Er werken in deze twee mynen tusschen de 400 en 500 menschen. – In tien jaren zyn er geen zes door ongelukken omgekomen. Instortingen hebben er zeer zelden plaats. Nu en dan rijst de grond op en de vloer sluit tegen het gewelf. Myn leidsman heeft my onderweg tusschen Howden en Percy main Collery eene plaats gewezen, waar dit 16 of 17 jaar geleden gebeurd is; men moet dan langs eenen omweg eenen nieuwen weg maken; maar het gebeurt niet zoo oogenblikkelyk dat het gevaarlyk is; de grond rijst een twee of meer weeken alvorens hy tegen het gewelf sluit. Men noemt die plaatsen. Men noemt dit Creeps of Thrusts.

Het grootste gevaar is het ontvlammen der lucht. In eene myn op twee mylen afstand van Newcastle, Fellen geheeten,

zyn, 9 jaar geleden 72 menschen, en twee jaren
later 50 of 60 omgekomen. De veiligheids-
lamp van Davy kan ook tegen dit gevaar be-
schutten. In de myn waar ik was heeft men
zeer groote zorg genomen om de lucht
aanhoudend verfrischt te houden: het is
hierom dat de opening waardoor de ko-
len opgehaald worden in tweeën verdeeld
is; door de eene gaat de kwade lucht
naar buiten en door de andere komt de
versche lucht naar beneden. Men zorgt
dat deze luchtstroom door alle gangen
gaat; de rook van het stoomwerk-
tuig en van een ander groot vuur
dat steeds brandt bevorderen het op-
ryzen van de kwade lucht, en er zyn
op onderscheiden plaatsen deuren en
beschotten in de gangen gemaakt, zoo
dat de versche lucht die de uitgaande ver-
vangt overal door de geheele myn haren
weg moet nemen. Er was toch eene
plaats die men gevaarlyk achtte en daar
werd niet anders dan met lampen van
Davy gewerkt; wy gingen met zulk eene
lamp in de hand daar naast; het is volko-
men licht genoeg by dezelve en het is on-

vergeeflyk dat men ooit op gevaarlyke plaat-
sen verzuimt om die te gebruiken.

De tyd hoelang de werklieden daags arbeiden
is zeer ongelyk: 6. 7. 8 uren, de jongens door-
gaans 14. Er zyn werklieden van allerhan-
den leeftyd: er waren er van 70 jaar, en de
jongste was geen zes jaar oud! Weini-
gen werken 's nachts en des zondags
werken zy niet. Volgens de opgaaf van myn
leidsman zyn de soorten van werklieden
als volgt

Hewers, die de kolen uithakken; deze
worden by de maand betaald, en kunnen
ongeveer 3 schellingen daags verdienen.

Putters, jongens, die de kolen in man-
den rapen, deze manden op trams ver-
voeren, en de manden op de rollies plaat-
sen. Deze worden by de maand betaald;
er zyn er altyd twee die eenigzins ongelyk
deelen naar hunne krachten. Zy kunnen
door elkander 3 sch. 2 6 pence met hun
tweeën verdienen.

Rollydrijvers, deze worden by den dag
betaald: 1 sch. 3 pence.

Trappers, kleine jongens, die de luchtdeuren
aanhoudend open en toe doen, als de vrachten

U.B. Utr.

passeren; deze worden by den dag betaald, 1 schel-
ling of 10 pence.—

Overmen, die het toezigt over alle de an-
deren hebben, en Deputies, die hen by afwe-
zigheid vervangen. Deze worden by den dag
betaald. De eersten 4 schellingen, de an-
deren iets minder. Myn leidsman
was een Overman —

De paarden blyven altyd in de myn tot
dat ze onbekwaam worden. Zy zien er
sterk en goed uit, hunne stal is in de myn
uitgehouwen, en langs pypen voert men
hun steeds versch water aan. Er zyn
thans 48 paarden en 3 ezels. Er waren
te voren 105 paarden; maar veel van
het werk wat zy deden geschiedt nu
door de jongens; men bevindt dit veel
minder kostbaar. Het is omtrent 12 jaren
geleden dat men deze maatregel tot ver-
mindering van het getal der paarden ge-
nomen heeft. Er zyn paarden die meer
dan tien jaar in de myn geweest zyn.

Toen ik alles in de Howden-myn wel bezig-
tigd had, ben ik naar de Percy-main-
myn gegaan 3/4 van een myl verder; deze
weg ging door uitgegravene gangen waar
ik verscheiden zoogenaamde troubles en
ook Creeps zag. In de laatste myn wordt

U.B. Utr.

Men heeft grootere wagens waarin men de kolen van den mond der ~~[illegible]~~ myn naar de rivier of naar elders overbrengt. Ik merkte op dat de rolwegen hier anders waren dan in de myn. Zy bestaan in de myn uit yzeren staven die een opstaanden en een leggende kant hebben, zoo dat de raderen te gelyk over het yzer rollen en aan de binnenzyde tegen een yzeren rand sluiten; zoo heb ik ze op de meeste andere plaatsen ook gezien, hier buiten de myn bestaan zy uit een regte staaf en de raderen hebben een overstekende kant, zoo dat ze op den rolweg rusten en tegelyk aan de binnenzyde er tegen aan schuiven. In beide gevallen heeft eenige schuring plaats om de raderen op den weg te doen blyven. Myn leidsman zeide my dat de laatste wyze nieuwer was en voor beter gehouden werd.

nu niet veel gewerkt omdat de hoedanigheid der kolen niet zoo goed is en het debiet niet grooter is dan Howdenmyn nagenoeg oplevert. Volgens de opgave wordt uit deze laatste dagelyks omtrent 98 Score manden (baskets of coals) opgetrokken, uit Percy-main slechts 12 Score. Een Score is 20.

Elke mand houdt 20 peks. 8 peks maken een bowl. Een pek is 28 pond. 14 pond is een Stone

Op denzelfde tyd als ik in Howden was nedergedaald, ben ik uit Percymain weder uitgegaan; deze myn is 15 vademen diep, dus 900 voet. Het opklimmen ging iets langzamer, toch was ik geen drie minuten onderweg; de manden met kolen, zegt men worden dikwyls in eene minuut opgetrokken.

Deze mynen strekken zich onder de rivier de Tyne uit, ik heb gewandeld waar de schepen boven myn hoofd voeren.

Newcastle is eene oude stad ik heb er verscheiden huizen gezien op de oude manier gebouwd met vooruitspringende bovenverdiepingen, en zelfs met houten gevels. Het grootste gedeelte toch is nieuw en in regte breede straten gebouwd; er zyn mooye win-

kels en alles heeft een levendig welvarend
voorkomen; maar men ziet byna geen huizen
meer dan van gebakken steen gebouwd en
er is veel rook in en rondom de stad.

B.
tr.

7

Vrijd 28 Sept. Buxton is spoedig gezien. Het is eene kleine badplaats waar men met goed gezelschap zeer aangename dagen kan doorbrengen, maar die voor den nieuwsgierigen reiziger niet veel belangrijks heeft. De hertog van Devonshire heeft veel toegebragt om Buxton te versieren: The Crescent, door hem gebouwd, is zeer mooi; het bestaat nu uit drie groote herbergen en bevat ook de Assembly-rooms enz. Men kan geen ontrigt uit de ventrekken hebben want de grond waarop The Crescent gebouwd is ligt niet zoo hoog als een heuvel die er juist voor is en waarop men eenige wandelpaden heeft aangelegd.
De bron is hier naast aan. Het water is laauw en heeft weinig smaak. Zoo men zegt is het zeer krachtig voor de genezing van jicht en Rhumatisme. De baden zijn vrij net; maar meestal ingerigt om meerdere personen te gelijk te laten baden. ik vind beter dat elk alleen baadt de zindelijkheid en voegzaamheid vereischen, naar mijn inzien dit beiden.
De stallen achter the Crescent zijn bijzonder fraai.
Om 11 uren ben ik naar Castleton gereden. Deze weg loopt meest tusschen de bergen. Men ziet veel goede weide; de kunst is hier zeer tot hulp van de natuur werkzaam geweest, want de grond tusschen de rotsen is gewoonlijk zeer dor. Er is weinig bouw of koren. De eigendommen zijn met lage muren ingesloten. Ik zag veel schapen en koeijen die er zeer goed uitzagen. Nabij Castleton worden de bergen zeer hoog. Ik ging langs een zeer steilen weg naar beneden, maar ik wist het rijting moest gaan. Er is een min steilen maar langeren weg dien ik nu aan

U.B. Utr.

4

myne linkerhand liet liggen, omdat ik Speedwell mine wilde zien, welke aan den stijlen weg gelegen is. Een hooge en aan de eene zijde zeer regt opgaande berg aan myne linker hand was de Shivering mountain. Mijn gids had my onderweg ook, als eene merkwaardigheid aangewezen de "Ebbing and flowing Well." Men ziet daar niet byzonders aan, en ik had geen tyd nog lust om te zien of zy werkelyk eb en vloed heeft. —

Met veel genoegen en verwondering heb ik Speedwell mine gezien; dit is werkelyk een der meest zeldzaame natuurtoneelen. Ik behoef er geen beschryving van te maken, daar ik die in de Guide en in de Reis van Simond vinden kan. —

Vervolgens ben ik Peak's Hole gaan zien, die ook zeer belangryk is. Het water uit Speedwell Mine komt, altans voor een groot gedeelte door Peak's Hole. Deze zamenhang van de holen in het binnenste der bergen is zeer zonderling.

U.B.
Utr.

Ik heb met veel belangstelling eene zeer uitgestrekte lakenfabriek gezien, die van den heer Hurst, die zich de lakenfabrikant des Konings noemt. Ik heb de onderscheiden werkzaamheden nagegaan, en wil hier trachten dezelve op te teekenen zoo als zy zich opvolgen.

Sorting the wool. De wol zoo als die van de schapen komt wordt eerst uitgezocht, en de betere en slechtere afgezonderd.

Scouring noemt men het reinigen der wol.

Dying. Alleen voor het blaauwe laken wordt de wol geverwd; de andere kleuren worden aan het laken gegeven nadat het geweven is.

Scribbling. Het werktuig, 't welk de wol uitpluist, en tot eene ligte losse stof maakt noemt men Scribbler. „the wool goes through the scribbler". –

Carding. De uitgeplozen wol wordt nog op nieuw tusschen rollen met naalden of pinnetjes bezet, uitgeplozen, en eindelijk in smalle repen afgedeeld

Slobing noemt men de bewerking waardoor deze repen wol een weinig gedraaid en onder het draagen aan elkander gelascht worden. De losse draden daardoor gevormd worden te gelyk tot kluwens op kleine stokjes gewonden.

Spinning is de belangryke bewerking, die daarop volgt; de draden worden door werktuigen zoo dun gemaakt als hunne bestemming dit vereischt, en te gelyk worden ze getwernd.

Weaving. Het weven geschiede hier geheel met

de hand, en dan vast der meners, niet door werk-tuigen.

Het geweven laken wordt met zeep uitgewasschen en daarna gedroogd.

Burling. Zoo noemt men eene herziening die het laken ondergaat als het droog is, om alle oneffenheden, draden enz. die uitsteken weg te nemen.

Milling or Stocking. Het laken wordt door zware houten hamers in elkander geslagen. Een geheel stuk is dan in elkander gedrukt en gekrenkt en wordt onder het kloppen in de ronte gedraaid; het ondergaat deze bewerking nat gemaakt. De draden gaan daardoor los, sluiten vaster aan elkander, zoo dat het laken hierdoor vaster en dikker, tevens ook veel smaller wordt. Dit wordt door het stoomwerktuig volbragt.

Rasing. Zoo noemt men de bewerking dat het laken nog nat zijnde over dikke rollen getrokken wordt, die rondom met stekelige zaadhuisjes van een soort van distels bezet zijn.

Drying & tenting. Na de rasing wordt het laken uitgespannen en in eene warmgestookte plaats gedroogd.

Shearing. Het gedroogde laken wordt op een kussen gespannen, waarover eene schaar langzaam, regelmatig, al knippende bewogen wordt; deze beweging geschiedt door het stoomwerk-

en het laken wordt daardoor telkens in de breedte geschoren, zoo veel als het kussen breed is; wanneer de schaar van de eene zyde tot de andere gegaan is wordt hy stil gezet, en het laken verspannen, dan laat men de schaar weder gaan.

__Brushing__. Het laken wordt vervolgens om een draaijenden rol getrokken, welke rond om met borstels bezet is; terwyl komt er waterdamp onder tegen aan.

__Pressing__. Het laken wordt geperst en is nu ter aflevering vaardig.

U.B. Utr.

9

Ik heb in Manchester verscheiden fabrieken gezien waarin het katoen bewerkt wordt. Ik wil tot mijne herinnering het voornaamste daarvan trachten op te teekenen.

De Spinfabriek (Spinning Factory) van Simpson is dezelfde die behoord heeft aan Sir Richard Arkwright, de vernuftige uitvinder van de werktuigen om te spinnen. Hier zag ik het ruwe katoen, zoo als het uit America komt, bereiden en bewerken tot Twist: zoo noemt men de draden geschikt om geweven te worden. Veelal zijn de fabrieken waar het katoen geweven wordt afgezonderd van die waar het wordt gesponnen. –

Naderhand heb ik de fabriek gezien van de Heeren Clogg & Norris. In deze wordt het katoen gesponnen en geweven. De bewerking van het spinnen was in deze nagenoeg dezelfde als in de andere; alleen scheen het mij toe dat ze hier nog volmaakter was.

Het katoen wordt in de eerste plaats gereinigd; dit geschiedt niet meer door het te wasschen, maar door een niet lang geleden uitgedacht werktuig. Dit is een soort van houten kast. het katoen wordt aan de eene zyde, door eene langwerpige opening daaringestoken. Het valt dan dadelyk op een soort van wiel uit latten bestaande, 't welk geweldig snel draait (1400 maal in eene minuut) Het katoen wordt daardoor uit een en in de hoogte gedreven. Weder neervallende is er een gestadige sterke wind die het over trahen naar het andereinde van de kast heen blaast en aldaar door eene andere langwer-

8

pige opening. Deze wind wordt door het stoomwerk-
tuig aangebragt. Al het vuil, de zaadkorrels enz.
vallen bij deze bewerking door de tralien op den
grond van de kast, als zijnde zwaarder dan het ka-
toen zelve; terwijl het ligte stof in de hoogte waait,
en daar een anderen uitgang door een soort van
breden koker vindt. Op deze wijs wordt het katoen
volkomen zuiver en het ondergaat geen verdere
bewerking om gereinigd te worden. Men noemt
dit <u>Blowing</u>.

Het gereinigd katoen wordt bij 't gewigt, door
twee kinderen, op een stuk grof linnen uitge-
spreid en opgerold; en zoo wordt het gelegd voor
de <u>Carding-machine</u>. Het opgerolde katoen wordt
hier regelmatig langzaam ontrold, en ondergaat
nu de bewerking, die het uitpluist en tot een
dun gelijk vlies vormt. Dit geschiedt door ver-
scheiden cylinders van ~~anderen~~ verschillende dikte,
die met menigvuldige pinnetjes of naalden be-
zet zijn en zich even bewegen, zij draaijen
met verschillende snelheid; zoo dat het katoen
van de een tot de andere der cylinders over-
gaande eindelijk gelijkmatig uitgeplozen aan de
de andere zijde uitkomt, dan waar het gelegd
was. Hier wordt het door een vierkanten kope-
ren trechter getrokken, en zoo wordt het brede
vlies tot een smalle strook gevormd welke door
twee koperen rolletjes zaamgedrukt wordt, en
daarna in een blikken bakk wordt opgevangen.

Deze smalle stroken, of zoo men wil losse draden

worden nu uitgerekt en aan een gelascht. Dit ge-
schiedt door ze te laten gaan door twee paren van
kleine koperen cylinders, waarvan de eerste lang-
zamer dan de tweede draayen, en de tweede dus
regelmatig den draad uitrekken. De blikke bus
waarin de draad nederkomt draait hier ook rond,
en zoo wordt ze eenigermate getwernd. Dit geeft
ook gelegenheid om de uiteinden aan elkander
te lasschen. – Deze bewerking noemt men Drawing.

Daarop volgt wat men noemt Roving. Dit be-
staat in het vereenigen van drie draden tot een; die,
zoo ik meen, ook by deze gelegenheid worden uitge-
rekt.

Nu wordt deze vereenigde draad uitgerekt en
dun gemaakt, nagenoeg op dezelfde wyze als de
enkele draad; het geschiedt dit maal door drie
paar kleine koperen cylinders, die met ongelyke
snelheid worden rondgedraaid. Men noemt dit
Stretching.

Hierop volgt nu het eigentlyk spinnen (Spin-
ning) Gehele reijen van Spindels worden voor
en achter uit bewogen. By het achteruitgaan
trekt elk een draad dien het ronddraait en
spint, en by het vooruitgaan, wordt die draad,
door middel van een yzerdraad wat daarop
nederdrukt, op den spindel opgewonden. –

In de fabrieken waar men alleen Twist maakt,
worden de draden, zoo als zy gesponnen zyn, van de
spindels of klossen ontwonden tot strengen van
bepaald gewigt; en deze strengen in een vierkant

U.B. Utr.

koper werktuig gelegd, en gepakt; tot welk einde de bodem van dit werktuig, met een persch sterk gedrukt wordt tegen de staven waarmede men het van boven gesloten heeft. In dien toestand wordt elk pak met koorden vastgebonden, en zoo is de Twist gereed om afgeleverd te worden.

In de fabriek van Clogg & Norris volgde dadelijk op het spinnen de bewerking, die men Warping noemt, daarin bestaande dat men een groot aantal ~~[illegible]~~ bobbins (kluwens katoen op kleine stokjes) in een groot raam plaatst, en zoo de draden van dezelve regelmatig naast een op een houten cylinder windt. Hierby moet men zeer naauwkeurig toezien dat geen der draden ontbreekt, want dit zoude het weefsel schenden; zoo dra er een draad breekt, houdt men het werk op en knoopt dien weder aan. By dit eerste opwinden kunnen de draden nog niet zeer dicht by elkander gebragt worden, en om de breedte van gewoon katoen weefsel vol te maken moet men acht zulke stellen vereenigen. Dit vereenigen of bijeenbrengen van acht stellen draden noemt men Dressing of Sizing. De draden gaan by die gelegenheid door een soort van stijfsel, van meel gemaakt, om ze meer stijfheid te geven.

10

Speldefabriek van Thomas Phipson.

Het koperdraad wordt eerst door eene kleine opening in een yzeren staaf getrokken, om het dunner en tevens harder te maken. — Naarmate men het dunner behoeft wordt het meer dan eens en door naauwer openingen getrokken. Vervolgens wordt het door kinderen
1 over eene plank, tusschen eenige pinnetjes heen getrokken, om het tot regte draden te maken, die tevens op gelyke lengte worden afgesneden. — Deze draden worden daarna ~~ter~~ lengte van zes spelden afgesneden, door middel van eene zeer breede schaar die de werkman met den voet toetrekt: twintig tot dertig draden worden te gelyk doorgesneden. — Deze stukken koperdraad worden nu aan beide einden puntig gemaakt. Het rad dat den slypsteen doet ronddraayen wordt door een kind of eene vrouw bewogen. Naast den slypsteen is een yzeren schyf of ~~rad dat~~ soort van ronde vyl die te gelyk met den slypsteen ronddraait: de werkman brengt ~~houdt~~ de punten, die hy op den slypsteen gemaakt heeft ~~tés~~ ~~deze schyf~~ op om ze te polysten. Ook deze bewerking ondergaan 20, 30 of meer stuks te gelyk. — De puntige uiteinden worden, door middel van gelyke schaar als voor even vermeld is, ter lengte van een speld afgesneden. De werkman heeft een klein ~~eenwandig~~ vierkant vormpje, waarin hy een getal draden legt, en langs den rand van hetwelk hy dezelve afsnydt: een stukje hoorn is ~~onder~~ aan het uiteinde gelegd waar tegen de punten stuiten; dit behoedt ze voor stomp worden. — De overblyvende stukken koperdraad worden op nieuw gepunt en afgesneden als voren. —

De volgende manier ~~Om~~ de koppen ~~te maken~~ maakt men op: ~~heeft men~~ Door middel van een rad ~~waarvan~~ het dunne gaat door een oogje dat op ~~de~~ houten werk. doet men dun koperdraad om dikker windt, ~~en dit spe~~ ~~zeal~~ [illegible]

4 ~~tuigje~~ gemaakt is t welk de werkmen in de hand heeft en langs het dikker koperdraad beweegt naar mate het dunnere ek

U.B. Utr.

zig opwindt. Het dikker koperdraad wordt er nu uitgetrokken en zoo bekomt men spiraal gedraaide draden van het dunner draad.

Deze ~~spiraal~~ draden worden door middel van eene schaar als vorm in zeer kleine stukjes gesneden. — Zulke stukjes worden een voor een aan het stompe uiteinde vastgeklopt door middel yzeren kloppers die men den voet opgeligt worden dit werk geschiedt door kinderen.

De volkomene spelden worden daarna eerst in warm water gewasschen daarna in een ~~mengsel van (voor ik meen) tin en tin zilver~~ oplossing van tin en draf van portugu" geschudt op nieuw gewasschen, nog eens in ~~het~~ dezelfde oplossing ge~~schudt~~ vervolgens weder gewasschen en in de dop of schillen van tarw gedaan om droog en zuiver te worden. Hieruit komende worden ze nu op papier gestoken: dit geschied door het papier dat men voor elke rei spelden een dubbelde vouw geeft tusschen twee yzeren staven vast te schroeven, zoo dat het er maar even uitkomt. In de staven zyn kleine groeven gevuld van zestal rey, en lang dezen steekt men een aantal spelden te gelyk door de uitstekende randen van het gevouwen papier. — Als dit volbragt is zyn de spelden ter aflevering vaardig.

Knoopfabriek van Thomas Ledram and Sons

De bewerking die de knopen ondergaan eer zy vaardig zyn (menigvuldig zyn). Het koper wordt in deze fabriek gemalen tot staven, de staven door cylinders (rollers) tot platen gemaakt.†— uit deze platen door een zeer genomen werking van de stukjes gesneden die by t snyden in den bak of lade vallen (the cutting. — De stukjes afgerond gemaakt door een werking dat elk plaatje met een ronden punt door eene nauwe opening drukt waar uit het in eene lade nedervalt. — Wanneer de knoop plat moet zyn wordt deze bewerking natuurlyk overgeslagen. — ~~we~~ vele van deze hal gemaakte plaatjes bekomen op laden vorm, en met een neervallende yzeren stamper nog eene verheving zoo als die van eenigzins plat gedrukt te worden enz. — Voor de kogel ronde of half kogelronde knopen gebruikt men twee ingedrukte plaatjes, die men door middel van een yzeren vormpje op een drukt, zoo lang dat de eene helft de andere eenigzins insluit; men soldeert de twee helften niet. — ~~De knopen~~ waarop ~~die eenige figuren moeten uitgedrukt zyn worden op een~~ De oogjes (shanks) Worden in deze fabriek niet vervaardigd. zy worden ~~door middel~~ met van een metaal mengsel ~~tegen~~ aan een knoop vastgemaakt en met een yzeren neer of knypper vast daar tegenaangedrukt: een aantal

† voor de verzilverde knopen worden de platen met zilver bedekt (plated)

knopen, elk met hun yzeren knopje, worden op een yzeren plaat gelegd en zoo in den oven gestoken, als wanneer het metaal mengsel smelt en zoo het oogje (Shank) aan den knoop vast hecht. Deze bewerking noemt men The Soldering. De knoopjes worden naar gelang op de heerlykheid der opperlakte na. Door de vorige bewerkingen zyn dezelve vuil en men kan ze zuivert ze door ze in sterkwater te doen daar zy toch zeer kort in blyven, en terstond in schoon water worden afgespoeld. — Vervolgens worden ze of alleen gepolyst wanneer zy onverguld koper of pleet moeten blyven; of met een mengsel wit gemaakt als de spelden (dit is alleen voor de mindere soorten) of verguld. Dit laatste geschiedt door de knopen te wentelen in een mengsel van goud en kwiksilver t geen men in verschillende evenredigheid mengt naarmate men verlangt dat de knopen sterker of minder verguld zullen zyn. — Als de opperlakte volkomen met het kwikz. e.g. bedekt is doet men de knopen in een kleine cylinder van traliewerk waaraan een lange yzeren staaf vast is; men brengt dezelve zoo boven een vuur heet vuur, steeds den cylinder met den staaf ronddraaijende. De hitte doet het kwikzilver vervliegen en het goud blyft aan de opperlakte van den knoop gehecht.

men polyst nu de knopen een voor een met veel naauwkeurigheid door middel van dezelve aan een met een rad rond te draaijen en een werktuig met een steenen punt er tegen aan te drukken.

De knopen waarop eenige figuren moeten uitgedrukt worden, plaatst men een voor een op een houten blok en laat door middel van een katrol de vorm daarop nedervallen. Toen ik er was, waren zij bezig knopen voor de militairen der nieuwe staten van Z. A. op die wijze gereed te maken. —

De laatste werkzaamheid is de knopen af te regen en by twaalftallen op papieren vast te maken; twaalf twaalftallen vat men saam, dit vormt een gros; zulke grossen maakt men in deze fabriek ongeveer 2000 elke week. —

De vervliegende kwik is zeer nadeelig voor de gezondh. der werkl. toch nu minder dan te voren toen men de kopen in open pannen op het vuur stelde. Men vangt nu de vervliegende kwik in pijpen die men door koud water laat gaan en zoo verkrijgt men 18 van de 20 p. terug. —

U.B. Utr.

Francis Smith Dearman & Co. By dezen zag

ik de toestel tot de verbranding van den rook

gezien. Deze bestaat in een regelmatig rond-

draaijenden haard, waarop regelmatig eene

bepaalde hoeveelheid steenkolen valt. uit Een

trechter ~~wordt steeds~~ die men en dan aanvalt.

Eene opening volgt ~~de~~ dampkringslucht achter

in den haard. — By t aanmaken van

t vuur komt er toch rook uit den schoor-

steen dewyl er dan nog niet genoeg hette

is om dien te verbranden.

Brassfoundery of Messenger and Phipson